

แนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2

กันยารัตน์ ธารีรักษ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

มีนาคม 2566

แนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2

กันยรัตน์ ชาริรักษ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
มีนาคม 2566
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

A GUIDELINES FOR PARTICIPATORY CURRICULUM ADMINISTRATION OF
SMALL-SIZED SCHOOLS UNDER THE NONTHABURI PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

KANYARAT TAREERAK

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Education Degree in Educational Administration
Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University
March 2023

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
ใบรับรองวิทยานิพนธ์

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์   แนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของ
โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
นนทบุรี เขต 2

ชื่อนักศึกษา   นางสาวกันยารัตน์ ธารีรัตน์

รหัสนักศึกษา   76277023

หลักสูตร   ครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชา   การบริหารการศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก   ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีระวัฒน์ มอนโรสง

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรเทพ ฐิ์แผน		ประธานกรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีระวัฒน์ มอนโรสง		กรรมการ
รองศาสตราจารย์ ดร.พิมลพรรณ เพชรสมบัติ		กรรมการ

วัน/เดือน/ปี ที่สอบ   9 พฤศจิกายน 2565 ภาคเรียนที่ 1/2565

บัณฑิตวิทยาลัยรับรองแล้ว

(รองศาสตราจารย์ ดร.อภิชาติ พานสุวรรณ)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มีนาคม พ.ศ. 2566

กันขารัตน์ ชาริรัตน์. (2566). แนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา. 93 หน้า. อาจารย์ที่ปรึกษา :
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีระวัฒน์ มอนโรสง.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก และ 2) นำเสนอแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก
วิธีดำเนินการวิจัยมี 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 จำนวน 158 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม
มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และขั้นตอนที่ 2 นำเสนอแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง และวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า 1) การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการเตรียมการและการวางแผนหลักสูตร และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการบริหารหลักสูตร และ 2) แนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ประกอบด้วยรายการปฏิบัติ 24 รายการปฏิบัติ โดยแบ่งเป็น 4 ด้าน คือ ด้านที่ 1 การเตรียมการและการวางแผนหลักสูตร มี 9 รายการปฏิบัติ เช่น สถานศึกษาวิเคราะห์ศึกษาบริบทของสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและนอกสถานศึกษา และนำมากำหนดนโยบาย ด้านที่ 2 การดำเนินงานหลักสูตร มี 6 รายการปฏิบัติ เช่น ผู้บริหารสถานศึกษามอบหมายให้ครูและผู้เรียนร่วมกันสร้างจุดประสงค์การเรียนรู้ มีกิจกรรมที่สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา ด้านที่ 3 การบริหารหลักสูตร มี 6 รายการปฏิบัติ เช่น ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในการเสวนาสะท้อนผลหลังการปฏิบัติงานจัดการเรียนการสอนนำไปสู่การพัฒนากระบวนการเรียนรู้และพัฒนาสมรรถนะหลักของผู้เรียน ด้านที่ 4 การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร มี 3 รายการปฏิบัติ เช่น สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาโดยให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม

คณะ.....ครุศาสตร์.....ลายมือชื่อนักศึกษา.....
สาขาวิชา.....การบริหารการศึกษา.....ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษา.....
ปีการศึกษา.....2565.....

Kanyarat Tareerak. (2023). **A Guideline for Participatory Curriculum Administration of Small-sized Schools under the Nonthaburi Primary Educational Service Area Office 2.** Thesis for the Master of Education Program in Educational Administration, Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University. 93 pp. Advisor: Assistant Professor Teerawat Montaisong, Ph.D.

ABSTRACT

The purposes of this research were to: 1) investigate the participatory curriculum administration of small-sized schools; and 2) propose a guideline for participatory curriculum administration of small sized-schools. Two stages were designed in this research. Stage 1 was to investigate the state of participatory curriculum administration of the small sized-schools. The sample group, obtained by stratified sampling, consisted of 158 teachers under the Nonthaburi Primary Educational Service Area Office 2. The instrument a questionnaire with a reliability level at 0.97. Statistical analysis was performed in terms of mean, and standard deviation. Stage 2 was to propose a guideline for participatory curriculum administration of the small-sized schools. The key informants, obtained by purposive sampling, were 5 school administrators. The instrument was a semi-structured interview form.

The results revealed as follows: 1) the participatory curriculum administration of the small-sized schools under the Nonthaburi Primary Educational Service Area Office 2 was found at a high level when it was analyzed as a whole. Preparation, and curriculum planning were found at the highest level, while curriculum administration was the lowest; and 2) the proposed guideline for participatory curriculum administration of the small-sized schools under the Nonthaburi Primary Educational Service Area Office 2 comprised 24 lists of practice within 4 aspects. Aspect one was preparation and curriculum planning, including 9 lists of practice, for instance, setting a policy from analyzing the school context and learning resources both in and outside schools. Aspect two was curriculum implementation, including 6 lists of practice, as requiring teachers and learners to jointly create learning objectives and to have activities that were consistent with the curriculum. Aspect three was curriculum administration, including 6 lists of practice, to illustrate, using the concept of professional learning community in the discussion after learning management in order to develop learning process and learners' competency. Aspect four was curriculum evaluation and improvement, including 3 lists of practice, for example, the committee must be appointed to evaluate the participatory curriculum administration.

Faculty ..... Education ..... Student's signature .....
Program ..... Educational Administration ..... Advisor's signature .....
Academic Year 2022 .....

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 ประสบผลสำเร็จด้วยความกรุณาอย่างสูง จากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชีระวัฒน์ มอนโรสง ซึ่งเป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ที่คอยให้คำแนะนำ คำปรึกษา ขอขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรเทพ ฐิ์แผน ประธานคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ แก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ให้สมบูรณ์ ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 ผู้อำนวยการและคุณครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 อนุญาตให้เก็บข้อมูลในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ขอขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่าน ที่ได้กรุณาเสียสละเวลาตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขเกี่ยวกับเครื่องมือวิจัย ให้การดำเนินการวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ขอขอบพระคุณครูอาจารย์ทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ทำให้ผู้วิจัยประสบผลสำเร็จในการศึกษา

ขอขอบคุณกัลยาณมิตรทุกๆ คน ทั้ง นางสาวประภาพร ธรรมรัตน์ (ครูโรงเรียนบ้านคลองใหญ่) ที่คอยให้คำปรึกษาในการทำวิทยานิพนธ์ให้สำเร็จลุล่วง รวมทั้งคณะครูโรงเรียนบางบัวทอง ที่ให้ความช่วยเหลือในการรวบรวมข้อมูลการวิจัย ทำยที่สุดขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อบุญเชิด ธารีรักษ์ และคุณแม่กัญญ์นรินทร์ ประสงค์ผล ผู้ให้การสนับสนุนให้กำลังใจ คอยห่วงใยตลอดเวลาระหว่างการศึกษาทำให้ผู้วิจัย ประสบผลสำเร็จในการศึกษาครั้งนี้

กันยารัตน์ ธารีรักษ์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	จ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
กิตติกรรมประกาศ.....	ซ
สารบัญ	ซ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพประกอบ.....	ฅ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
คำถามการวิจัย	4
วัตถุประสงค์การวิจัย	4
ขอบเขตการวิจัย	4
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
แนวคิดทฤษฎีหลักสูตรสถานศึกษา.....	8
ความหมายของหลักสูตร	8
ทฤษฎีหลักสูตร	11
ความสำคัญของหลักสูตรสถานศึกษา.....	14
องค์ประกอบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา.....	16
แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม.....	20
ความหมายของการมีส่วนร่วม	20
แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม	21
กระบวนการของการมีส่วนร่วม.....	24

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ) บริบทของ โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 2	29
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	31
งานวิจัยในประเทศ	31
งานวิจัยต่างประเทศ	34
3 วิธีดำเนินการวิจัย	37
ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของ โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 2	37
ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาแบบมี ส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา นนทบุรี เขต 2	41
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	44
ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาแบบมี ส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานนทบุรี เขต 2	44
ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาแบบมี ส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานนทบุรี เขต 2	54
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	60
สรุปผลการวิจัย	60
อภิปรายผล	62
ข้อเสนอแนะ	68

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
บรรณานุกรม	70
ภาคผนวก	76
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	77
ภาคผนวก ข หนังสือเชิญผู้เชี่ยวชาญในการตรวจคุณภาพเครื่องมือ/ หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลเพื่อหาคุณภาพเครื่องมือ/ หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล	79
ภาคผนวก ค แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	87
ภาคผนวก ง ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ	94
ประวัติย่อผู้วิจัย	99

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 การวิเคราะห์การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของหน่วยงานและนักวิชาการ	19
2 การวิเคราะห์กระบวนการของการมีส่วนร่วมของหน่วยงานและนักวิชาการ	28
3 จำนวนข้าราชการครู โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประจวบคีรีขันธ์ เขต 2	37
4 จำนวนและร้อยละข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามการบริหาร หลักสูตรสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2	45
5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาแบบ มีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 โดยภาพรวม	46
6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาแบบ มีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ด้านการเตรียมการและการวางแผนหลักสูตร	47
7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาแบบ มีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ด้านการดำเนินงานหลักสูตร	48
8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาแบบ มีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ด้านการบริหารหลักสูตร	50
9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาแบบ มีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ด้านการประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร	52
10 สรุปการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดในแต่ละด้าน เพื่อมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบ สัมภาษณ์ถึงโครงสร้าง	53

สารบัญภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดการวิจัย	6
2 ทฤษฎีวิศวกรรมหลักสูตร (Engineering Theories).....	12

Graduate School ARU.

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

กระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการปฏิรูปการศึกษานับจากที่มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และได้ประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ให้เป็นหลักสูตรแกนกลางของประเทศ โดยกำหนดจุดมุ่งหมายและมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายและกรอบทิศทางในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีขีดความสามารถในการแข่งขัน ในเวทีระดับโลก ส่งเสริมการกระจายอำนาจทางการศึกษาให้ท้องถิ่นและสถานศึกษามีส่วนร่วมและมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นซึ่งหลักสูตรนั้นมีความสำคัญในการเป็นเครื่องมือที่ถ่ายทอดเจตนารมณ์หรือเป้าประสงค์ของการศึกษาของชาติลงสู่การปฏิบัติ จึงมีความสำคัญต่อการเรียนการสอนเป็นอย่างยิ่งและเป็นความจำเป็นที่ครูจะต้องศึกษาหลักสูตรให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ (ธำรง บัวศรี, 2553, หน้า 10-11) ตั้งแต่ประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ซึ่งเป็นหลักสูตรอิงมาตรฐาน โดยมีมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายที่จำเป็นต้องพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถเทียบเท่าหรือสูงกว่ามาตรฐานพร้อมกับการกระจายอำนาจทางการศึกษาให้โรงเรียนจัดทำหลักสูตรของตนเองสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้ดำเนินการติดตามและประเมินผลการปฏิรูปการศึกษายพบปัญหาความไม่ชัดเจนของหลักสูตร ความสับสนของผู้ปฏิบัติในระดับสถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาส่วนใหญ่กำหนดสาระและผลการเรียนรู้ที่คาดหวังไว้มากทำให้เกิดปัญหาหลักสูตรแน่น การวัดและประเมินผลไม่สะท้อนมาตรฐาน ส่งผลต่อปัญหาการจัดทำเอกสารหลักฐานทางการศึกษา และการเทียบโอนผลการเรียน รวมทั้งปัญหาคุณภาพของผู้เรียนในด้านความรู้ทักษะความสามารถและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ยังไม่เป็นที่น่าพอใจ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 1) จึงเกิดการทบทวนเพื่อปรับปรุงแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างเป็นระบบ และพัฒนาไปสู่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อให้สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

ปัจจัยสำคัญที่ทำให้หลักสูตรสถานศึกษาประสบผลสำเร็จก็คือ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาหลักสูตรทั้งทางตรงและทางอ้อม ทั้งผู้บริหาร ครูผู้สอน

นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน จะต้องได้รับความร่วมมือและการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานจากบุคลากรทุกฝ่าย ทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษาไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน บิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลหรือหน่วยงานในชุมชน ได้แก่ องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น เนื่องจากหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหลักสูตรที่กระจายอำนาจการจัดการศึกษาแก่สถานศึกษา ทั้งในด้านการบริหารวิชาการ การบริหารจัดการ และการใช้หลักสูตรเป็นกระบวนการนำหลักสูตรแกนกลางในระดับชาติไปสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา จึงต้องได้รับการสนับสนุน ส่งเสริม และร่วมมือจากบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกระดับ โดยที่การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเน้นความสำคัญในการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งที่ต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 22 กำหนดแนวทางไว้ว่า “การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

ในปัจจุบันการจัดการเรียนการสอนให้เกิดผลดีมีประสิทธิภาพตรงตามความต้องการของประชาชน โดยเฉพาะนักเรียนและผู้ปกครอง ต้องอาศัยกระบวนการการมีส่วนร่วมมาใช้ ซึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ปัจจุบัน แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553) กล่าวถึงการมีส่วนร่วมไว้ในมาตรา 8(2) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา สถานศึกษาที่จัดการศึกษาทุกระดับจึงต้องปฏิบัติตามโดยเปิดโอกาสให้ประชาชน ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ทั้งนี้เมื่อผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาบ่ออมจะช่วยขับเคลื่อนให้การสร้างหลักสูตร และบริหารการศึกษาดำเนินไปตามความต้องการของผู้ปกครองและชุมชน ช่วยให้สถานศึกษาได้รับการยอมรับจากชุมชน ชุมชนรักและหวงแหนสถานศึกษาซึ่งส่งผลให้ผู้ปกครองและชุมชนสนับสนุนทรัพยากรทางการศึกษาและให้ความร่วมมือกับสถานศึกษาในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยความเต็มใจ เพราะการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนในการจัดการศึกษานั้นเป็นกระบวนการที่สำคัญ ที่จะช่วยพัฒนาการศึกษาตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น โดยเฉพาะในโรงเรียนขนาดเล็ก หากชุมชนมีส่วนร่วมในการสนับสนุนทรัพยากรการศึกษา ย่อมเกิดผลดีต่อสถานศึกษาเป็นอย่างยิ่ง และเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน

สำหรับ โรงเรียนขนาดเล็กที่เปิดสอนระดับประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีทั้งสิ้น 30,228 โรงเรียน ในจำนวนนี้เป็นโรงเรียนขนาดเล็กที่มีนักเรียนต่ำกว่า 120 คน จำนวน 10,753 โรงเรียน โรงเรียนขนาดเล็กเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนที่มีคุณภาพค่อนข้างต่ำ เมื่อเปรียบเทียบกับโรงเรียนขนาดใหญ่ ทั้งนี้เนื่องจากการขาด

ความพร้อมด้านปัจจัยโดยเฉพาะการบริหารหลักสูตร ซึ่งโรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหาในการบริหารหลักสูตรสถานศึกษามากมายหลายประการ คือ 1) ปัญหาขาดความพร้อมในด้านบุคลากร จำนวนบุคลากร ไม่เพียงพอ มีคุณวุฒิไม่ตรงตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ บุคลากรต้องรับผิดชอบภาระงานเกินกำลังสอนหลายกลุ่มสาระ โรงเรียนขนาดเล็กมีครูน้อยไม่สามารถพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่สมบูรณ์ได้ 2) เอกสารพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาไปถึงสถานศึกษาล่าช้า มีน้อย ไม่ชัดเจน มีความคลาดเคลื่อน บกพร่องมาก 3) ครู ผู้ปกครอง และชุมชนขาดความมีส่วนร่วมและความเข้าใจในการจัดทำ และพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่สามารถนำไปปฏิบัติได้ และ 4) ขาดแหล่งเรียนรู้ และวิทยากรผู้ให้คำแนะนำ ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กให้มีคุณภาพที่ดีลง

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 เป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษาในจังหวัดจันทบุรี ประกอบด้วย 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอบางบัวทอง อำเภอบางใหญ่ อำเภอปากเกร็ด อำเภอไทรน้อย เพื่อให้การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสอดคล้องกับนโยบายและมาตรฐานการศึกษาให้กับประชาชนในเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อเตรียมความพร้อมให้เด็กอายุ 4-5 ปี และจัดการศึกษาภาคบังคับให้กับเด็กที่มีอายุในเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับ พระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พุทธศักราช 2546 ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้นักเรียนได้เรียนจบมัธยมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งเป็นขั้นสูงสุดของการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยกำกับดูแลและส่งเสริมให้สถานศึกษาดำเนินการตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ซึ่งมุ่งปฏิรูปการศึกษาโดยมีสาระสำคัญ คือ การปฏิรูปหลักสูตร การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาครูผู้สอนและบริหารจัดการ ซึ่งในส่วนของกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรนับเป็นจุดที่มีความสำคัญยิ่งต่อการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ ตรงตามนโยบาย และมาตรฐานการศึกษาให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 ได้ดำเนินการนิเทศติดตามผลการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษาในสังกัด (ฝ่ายนิเทศติดตามและประเมินผลสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดจันทบุรี) ได้พบปัญหาในการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งสรุปได้ดังนี้ 1) โรงเรียนขนาดเล็กขาดความพร้อมในด้านบุคลากร มีจำนวนครูน้อยไม่สามารถพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่สมบูรณ์ได้ 2) โรงเรียนขนาดเล็กมีบุคลากรไม่เพียงพอ ครูไม่ครบชั้นเรียน และมีคุณวุฒิไม่ตรงตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยจะต้องรับผิดชอบการสอนหลายกลุ่มสาระ หรือสอนแบบประจำชั้นซึ่งบางแห่งบุคลากรคนหนึ่งต้องรับภาระการสอนมากกว่าหนึ่งชั้นเรียน โดยการสอนรวมชั้น 3) บุคลากรขาดขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน เนื่องจากต้องรับผิดชอบต้องรับผิดชอบภาระงานต่าง ๆ มาก ซึ่งผลกระทบต่อการเรียนการสอนและคุณภาพผู้เรียน 4) โรงเรียนขนาดเล็กได้รับการจัดสรรงบประมาณน้อยไม่เพียงพอต่อความต้องการในการพัฒนาผู้เรียน

ขาดแคลนวัสดุ ครุภัณฑ์ มีข้อจำกัดในด้านอาคารสถานที่ ในการจัดแหล่งเรียนรู้และขาดแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญ 5) ผู้บริหารสถานศึกษาขาดความรู้ความเข้าใจ ละเลยบทบาทความเป็นผู้นำทางวิชาการ ขาดการวางแผนการเตรียมความพร้อมในการจัดทำ และการบริหารหลักสูตรให้เกิดประสิทธิภาพ 6) การอบรมพัฒนาครูส่งผลกระทบต่อจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนขนาดเล็กที่มีบุคลากรน้อย และส่งผลต่อคุณภาพนักเรียน และ 7) ครูผู้ปกครองและชุมชน ขาดความเข้าใจ และความมั่นใจในการจัดทำและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

จากเหตุผลดังกล่าว การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพนั้นอาจมีรูปแบบการบริหารที่สำคัญหลายประการ ซึ่งการบริหารแบบมีส่วนร่วมถือเป็นรูปแบบที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่ได้รับความนิยม เพราะถือว่าเป็นแนวทางการบริหารที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในองค์กรเพื่อให้ผู้ร่วมปฏิบัติงาน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้ร่วมในการตัดสินใจกับความรับผิดชอบและร่วมมือในการพัฒนา ปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ ซึ่งจะส่งผลให้องค์กร โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็กสามารถขับเคลื่อนไปสู่จุดมุ่งหมายได้สำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ

คำถามการวิจัย

1. สภาพการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 อยู่ในระดับใด
2. แนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 มีแนวทางอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2
2. เพื่อนำเสนอแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2

ขอบเขตการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอน ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 จำนวน 15 โรงเรียน ครูผู้สอน จำนวน 158 คน

2. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ได้จากการสังเคราะห์แนวคิดของ กรมวิชาการ (2558) ; กระทรวงศึกษาธิการ (2554) ; สจัด อุทรานันท์ (2552) ; ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2555) ; พะนอม แก้วกำเนิด (2533) และจิตพิชญ์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539) ซึ่งประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่

2.1 การเตรียมการและการวางแผนหลักสูตร

2.2 การดำเนินงานหลักสูตร

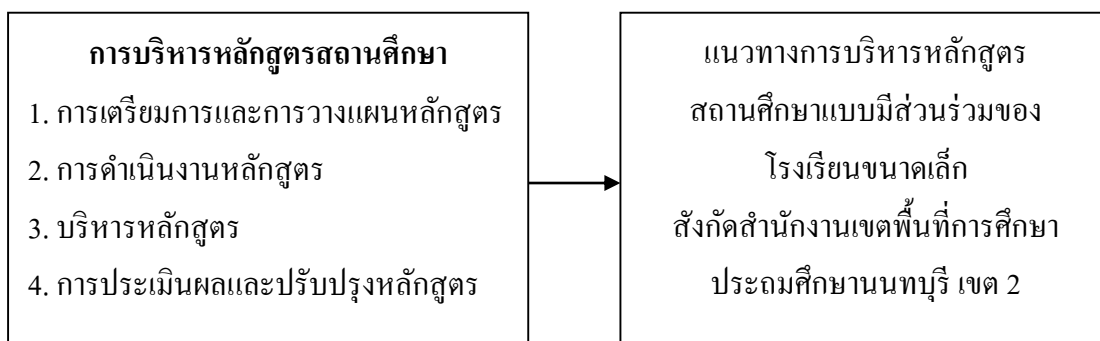
2.3 บริหารหลักสูตร

2.4 การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร

3. เพื่อนำเสนอเป็นแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 ต่อไป

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากเอกสารตำราต่าง ๆ เพื่อให้ได้มาเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาตามกรอบแนวคิดของ กรมวิชาการ (2558) ; กระทรวงศึกษาธิการ (2554) ; สจัด อุทรานันท์ (2555), ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2555) ; พะนอม แก้วกำเนิด (2533) และจิตพิชญ์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539) และการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาและกระบวนการมีส่วนร่วม ได้จากการสังเคราะห์แนวคิดของ อคิน รพีพัฒน์ (2547) ; ชูชาติ พ่วงสมจิตร (2557) ; ไพบุญย์ วัฒนศิริธรรม และพรรณทิพย์ เพชรมาก (2551) ; ประพันธ์ สร้อยเพชร (2547) ; ทรงวุฒิ เรืองวาทศิลป์ (2550) ; เมตต์ การุณจิต (2563) ; ฮังทิงตัน และเนลสัน (Huntington & Nelson, 1975) และ โคเฮน และอัปฮอฟ (Cohen & Uphoff, 1980) ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

โรงเรียนขนาดเล็ก หมายถึง สถานศึกษาที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 1 และช่วงชั้นที่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครบุรี เขต 2 ที่มีนักเรียนต่ำกว่า 120 คน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครบุรี เขต 2 หมายถึง หน่วยงานที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษา ระดับประถมศึกษาให้สามารถจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายและมาตรฐานการศึกษาในจังหวัดนครบุรี

แนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม หมายถึง ข้อปฏิบัติหรือวิธีการปฏิบัติ ที่ผู้บริหาร โรงเรียนต้องจัดทำขึ้นเพื่อส่งเสริมสนับสนุน และจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในการพัฒนาผู้เรียนตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรโดยอาศัยการมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ครู นักเรียน ชุมชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อให้หลักสูตรสถานศึกษา มีประสิทธิภาพสูงสุด โดยจำแนกตามขั้นตอนการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา 4 ขั้นตอน

การเตรียมการและการวางแผนหลักสูตร หมายถึง สถานศึกษามีกระบวนการเตรียมความพร้อมและวางแผนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาโดยเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนบริหารหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วย การจัดตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน การวางแผนจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

การดำเนินงานหลักสูตร หมายถึง สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยให้บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการปฏิบัติงาน ประกอบด้วย ผู้บริหาร ครู นักเรียน ชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เข้ามามีส่วนร่วมทั้งในด้านการแสดงความคิดเห็น การกำหนดหลักสูตร โดยดูความสอดคล้องของเนื้อหาวิชา สภาพสังคม เศรษฐกิจและการเมือง หลังจากนั้นกำหนดรูปแบบหลักสูตร ได้แก่ การกำหนดหลักการ โครงสร้างองค์ประกอบหลักสูตร วัตถุประสงค์ เนื้อหา ประสิทธิภาพ การเรียน และการประเมินผล

การบริหารหลักสูตร หมายถึง กระบวนการดำเนินงานด้านการจัดการเรียนการสอน เพื่อมุ่งส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษา ได้แก่ การใช้หลักสูตรในการจัดการเรียนการสอน การนิเทศ กำกับ ติดตามการใช้หลักสูตรสถานศึกษา และการประเมินผลการเรียนแบบมีส่วนร่วม

การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร หมายถึง สถานศึกษามีการประเมินระบบหลักสูตร ระบบบริหารและผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน หลังจากนั้นเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และประเมินผล เพื่อใช้ในการปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา โดยมีคณะกรรมการ อันได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มาค้นหาแนวทางร่วมกัน พัฒนาคุณภาพและนำมาปรับปรุง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ในการศึกษาแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ทำให้ทราบถึงแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งจะเป็นประโยชน์ดังนี้

1. ผู้บริหารโรงเรียน บุคลากรทางการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 สามารถนำข้อมูลหรือสารสนเทศที่ได้จากการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผน สนับสนุน และส่งเสริมเพื่อพัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 ให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

2. โรงเรียนส่งผลให้หลักสูตรสถานศึกษามีคุณภาพ เกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผลต่อผู้เรียนและโรงเรียนมีมาตรฐานและมีคุณภาพตามเกณฑ์และสามารถสร้างความพึงพอใจให้กับผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาต่อไป

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 มีขอบเขตการศึกษา แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นพื้นฐาน และแนวทางการศึกษาตามลำดับ ดังนี้

1. แนวคิดทฤษฎีหลักสูตรสถานศึกษา

1.1 ความหมายของหลักสูตร

1.2 ทฤษฎีหลักสูตร

1.3 ความสำคัญของหลักสูตรสถานศึกษา

1.4 องค์ประกอบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา

2. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

2.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

2.3 กระบวนการของการมีส่วนร่วม

3. บริบทของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 งานวิจัยในประเทศ

4.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

1. แนวคิดทฤษฎีหลักสูตรสถานศึกษา

1.1 ความหมายของหลักสูตร

สันต์ ธรรมบำรุง (2547, หน้า 157) กล่าวว่า การบริหารหลักสูตรเป็นการบริหารงานด้านวิชาการและนำหลักสูตรไปใช้ ซึ่งเปรียบเสมือนการบริหารกิจการทุกชนิดใน โรงเรียนซึ่งเกี่ยวข้องกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดี และมีประสิทธิภาพที่สุด

กรมสามัญศึกษา (2557, หน้า 137) กล่าวว่า การบริหารหลักสูตร คือ การที่ผู้บริหารโรงเรียนทำความเข้าใจโดยละเอียดในหลักการ จุดหมาย โครงการ และเกณฑ์การจบหลักสูตร พร้อมทั้งหาช่องทางที่จะระดมทรัพยากรต่าง ๆ มาใช้ในการเรียนการสอนให้เกิดประโยชน์สูงสุดตามจุดหมายที่กำหนดไว้

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2555, หน้า 60) กล่าวว่า การบริหารหลักสูตร หมายถึง กระบวนการบริหารงานการใช้หลักสูตร 3 ขั้นตอน คือ การเตรียมการหลักสูตร การดำเนินการเกี่ยวกับหลักสูตร และการประเมินผลหลักสูตร

บุรชัย ศิริมหาสาคร (2550, หน้า 15) กล่าวว่า หลักสูตรหมายถึง คือ เอกสารทางวิชาการ หรือมวล ประสพการณ์ที่ใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาให้แก่ผู้เรียน คล้ายกับรัฐธรรมนูญที่ใช้เป็นแม่ บทในการออกแบบกฎหมายอื่น ๆ เพื่อให้ประชาชนยึดถือเป็นแนวปฏิบัติ

คุชฎี สิตลวรางค์ (2538, หน้า 59 - 60) กล่าวว่า หลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง การเน้นประโยชน์ในชีวิตประจำวัน (Social function curriculum) จุดประสงค์เหล่านี้เป็นจุดประสงค์ครอบคลุมทุกบริเขตของสมรรถภาพมนุษย์ เช่น ครอบคลุมทั้งความรู้ ความรู้สึก และทักษะปฏิบัติ ครอบคลุม ทั้งเชาว์ปัญญา การสื่อสาร การแก้ ค่านิยมและทักษะ เป็นจุดประสงค์ทำให้ผู้เรียนมี Vision of the whole จุดประสงค์เหล่านี้จะนำไปสู่กิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย นำไปสู่การดึงดูความรู้จากสาขาวิชาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมาจัดบูรณาการเป็นหน่วยรวมเดี่ยว (เพื่อแก้ปัญหา) และนำไปสู่การจัดการเรียนรู้

ปรียาพร วงศ์อนุตร โรจน์ (2555, หน้า 25) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ 3 ประการ ดังนี้

1. หลักสูตรที่เป็นศาสตร์ที่มีทฤษฎี หลักการ และการนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนตามที่มุ่งหมายไว้
2. หลักสูตรเป็นระบบในการจัดการศึกษา โดยมีปัจจัยนำเข้า (Input) เช่น ครู นักเรียน วัสดุ อุปกรณ์ เป็นต้น มีกระบวนการ (Process) ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและมีผลผลิต (Output) คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสำเร็จทางการศึกษา เป็นต้น
3. หลักสูตรเป็นแผนการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งประสงค์จะอบรมฝึกฝนผู้เรียนให้ เป็นไปตามเป้าหมายที่ต้องการ

ชูศรี สุวรรณ โชติ (2542, หน้า 41- 42) กล่าวว่า หลักสูตร คือ ประมวลประสบการณ์ ทุกชนิดที่ครูสร้างสรรค์ให้กับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาตนเอง ให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข และเจริญงอกงาม และได้สรุปความหมายของหลักสูตรไว้เป็นข้อ ๆ ดังนี้

1. หลักสูตร คือ ประสบการณ์ทุกชนิดที่ครูให้กับผู้เรียน

2. หลักสูตร คือ รายวิชาเนื้อหาและเนื้อหาวิชาที่สร้างขึ้นให้กับผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้
3. หลักสูตร คือ ประมวลกิจกรรมต่าง ๆ ที่ครูจัดให้กับผู้เรียน
4. หลักสูตร คือ ปฏิบัติสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้เรียนและสิ่งแวดล้อมในการเรียน
5. หลักสูตร คือ ความคาดหวังที่ครูกำหนดไว้ให้ผู้เรียนได้บรรลุถึงจุดหมายปลายทาง
6. หลักสูตร คือ เครื่องกำหนดชี้แนวทางในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ในอนาคตของสังคมนั้น ๆ

บรรพต สุวรรณประเสริฐ (2544, หน้า 14 - 15) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ดังนี้

1. หลักสูตร หมายถึง รายวิชาหรือเนื้อหาสาระที่ใช้สอน
2. หลักสูตร หมายถึง ประมวลประสบการณ์ที่โรงเรียนหรือสถานศึกษาจัดให้แก่ผู้เรียน
3. หลักสูตร หมายถึง กิจกรรมการเรียนการสอน
4. หลักสูตร หมายถึง สิ่งที่สังคมคาดหวังหรือมุ่งหวังจะให้ผู้เรียนได้รับ

เซเลอร์ อเล็กซานเดอร์ และเลวิส (Saylor, Alexander & Lewis, 1981, p. 4) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรสถานศึกษาว่า หลักสูตร หมายถึง บรรดาความพยายามทั้งหมดของโรงเรียนในการที่จะก่อให้เกิดผลของการเรียนที่โรงเรียนพึงปรารถนา ทั้งในสถานการณ์ภายในและภายนอกโรงเรียน

กู๊ด (Good, 1973, p. 175) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรสถานศึกษาไว้ 3 ประการ คือ

1. หลักสูตร คือ เนื้อหาวิชาที่จัดไว้เป็นระบบให้ผู้เรียนได้ศึกษา
2. หลักสูตร คือ เค้าโครงทั่วไปของเนื้อหาหรือสิ่งเฉพาะต้องสอน ซึ่งทางโรงเรียนจัดแก่เด็กให้มีความรู้ขั้น หรือได้รับประกาศนียบัตรเพื่อให้สามารถเข้าเรียนต่อในวิชาชีพ
3. หลักสูตร คือ กลุ่มประสบการณ์ที่กำหนดไว้ ซึ่งนักเรียนได้เล่าเรียนภายใต้การแนะนำของโรงเรียนหรือสถาบัน

วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล (2558, หน้า 46) กล่าวว่า หลักสูตรมีความหมายสองนัย ความหมายในวงแคบ หลักสูตร คือ วิชาที่สอน ส่วนความหมายในวงกว้างหลักสูตร คือ มวลประสบการณ์ทั้งหลายที่จัดกับผู้เรียนทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนซึ่งเป็นทางตรงและทางอ้อม

พิสมัย ถิระแก้ว (2545, หน้า 1-2) อธิบายว่า ความหมายของหลักสูตรจำแนกได้ 4 ลักษณะ ดังนี้ หลักสูตร เนื้อหาวิชาหรือรายวิชาที่จัดไว้เป็นระบบเพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาแผนงานหรือโครงการ ซึ่งเป็นข้อกำหนดในการจัดการศึกษาประมวลประสบการณ์ทั้งหลายที่จัดให้แก่ผู้เรียนและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่จัดแก่ผู้เรียน

สงบ ลักษณะ (2550, หน้า 9) กล่าวว่า หลักสูตรคือประมวลประสบการณ์ทั้งปวงที่จัดให้ผู้เรียนได้รับ เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่พึงปรารถนาทั้งพฤติกรรมด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ทักษะและค่านิยมต่าง ๆ

ไวลส์ และบอนดี (Wiles & Bondi, 1989, p. 7) อธิบายว่า หลักสูตร คือเป้าหมายหรือค่านิยม ซึ่งจัดเป็นประสบการณ์ให้กับผู้เรียนโดยใช้กระบวนการพัฒนาตามขั้นตอนที่กำหนด

ทาบ (Taba, 1962, p. 11) นิยามว่า หลักสูตร หมายถึง แผนสำหรับการเรียนรู้

โบแชมป์ (Beauchamp, 1975, p. 145) ให้ความหมายว่า หลักสูตรหมายถึงเนื้อหาวิชาที่จะต้องเรียนต้องสอน โดยมีการสร้างหลักสูตร รูปแบบของหลักสูตร ทฤษฎีหลักสูตร และแหล่งอ้างอิงพื้นฐาน

จากความหมายดังกล่าวข้างต้นพอสรุปได้ว่า หลักสูตร หมายถึง แผนการเรียนรู้ซึ่งกำหนดไว้อย่างเป็นทางการ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ทักษะ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ และพัฒนาการในทุกด้านตามจุดหมายหมายของการศึกษา ทั้งที่เป็นการศึกษาในระบบโรงเรียน การศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาในรูปแบบอื่น ๆ

1.2 ทฤษฎีหลักสูตร

ทฤษฎีหลักสูตร หมายถึง กระบวนการทุกอย่างที่จำเป็นในการที่จะทำให้เกิดหลักสูตรขึ้นมาใช้ในระบบของการจัดการศึกษา โดยเฉพาะในระบบของโรงเรียน ทฤษฎีหลักสูตรอาจกล่าวได้อีกอย่างหนึ่งว่าเป็นระบบหลักสูตร ได้แก่ การวางหลักสูตร หรือการจัดทำหลักสูตร ประการที่สอง คือ การใช้หลักสูตร หรือการนำหลักสูตรไปใช้ และประการที่สาม คือ การประเมินผลหลักสูตร หรือการประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตร

ชูศรี สุวรรณโชติ (2542, หน้า 85) ทฤษฎีหลักสูตร เป็นทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์ต่าง ๆ ภายในโรงเรียนจึงมีสถานะทฤษฎีย่อย ซึ่งป็นทฤษฎีสับสนับสนุนของทฤษฎีการศึกษา จึงมีผู้ให้ความหมายของทฤษฎีหลักสูตร ดังนี้

สังต์ อุทรานันท์ (2550, หน้า 68-69) ได้ให้ข้อคิดเกี่ยวกับทฤษฎีหลักสูตร ดังนี้

1. ทฤษฎีหลักสูตรจะต้องเริ่มนิยามองค์ประกอบของเหตุการณ์ให้ชัดเจน
2. ทฤษฎีหลักสูตรจะต้องมีความกระชับชัดเจนในเรื่องของค่านิยมและแหล่งข้อมูลที่น่ามาประกอบการตัดสินใจ
3. ทฤษฎีหลักสูตรจะต้องระบุลักษณะของการออกแบบหลักสูตรให้ชัดเจน
4. ทฤษฎีหลักสูตรจะต้องอธิบายถึงกระบวนการที่จำเป็นสำหรับการตัดสินใจในการจัดทำหลักสูตรและความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการเหล่านั้น

5. ทฤษฎีหลักสูตรจะต้องให้ข้อมูลเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ สำหรับการนำหลักสูตรไปใช้อย่างชัดเจน โดยได้ให้ความเห็นว่าทฤษฎีหลักสูตรแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ ทฤษฎีการออกแบบหลักสูตร (Design Theories) และทฤษฎีวิสวกรรมหลักสูตร (Engineering Theories) ดังภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 ทฤษฎีวิสวกรรมหลักสูตร (Engineering Theories)

ที่มา : สัจด อุทรานันท์, 2550, หน้า 68-69

ธำรง บัวศรี (2542, หน้า 107-118) ได้ให้ความเห็นทฤษฎีการพัฒนาหลักสูตรมี 4 กลุ่มที่สำคัญ ดังนี้

1. ทฤษฎีสัมพันธ์ต่อเนื่อง ความสำคัญของทฤษฎี คือ ประสบการณ์ ซึ่งหมายความว่า ผู้เรียนจะต้องมีประสบการณ์เสียก่อนจึงจะเกิดการเรียนรู้ขึ้น สรุปเป็นข้อ ๆ ได้ดังนี้

1.1 การเรียนรู้เป็นกระบวนการของความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้า และการตอบสนองของอินทรีย์การเรียนรู้จะรู้มากหรือน้อย เร็วหรือช้า ขึ้นอยู่กับการวางเงื่อนไขและการเสริมแรง

1.2 การเรียนรู้ควรเริ่มจากสิ่งที่ย่างไปสู่สิ่งที่สลับซับซ้อน โดยแยกเรียนทีละส่วน และไม่จำเป็นที่ผู้เรียนจะต้องมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างส่วนย่อย ๆ เหล่านั้น

1.3 ประสบการณ์ในอดีตมีความสำคัญต่อการเรียนรู้มากเพราะเป็นสิ่งที่แสดงถึงพื้นฐานความพร้อมของผู้เรียน

1.4 ประสบการณ์ปัจจุบันที่จัดให้ผู้เรียนก็มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนกว่าประสบการณ์ในอดีต ถ้าผู้เรียนได้รับความพึงพอใจก็จะเรียนรู้ได้เร็ว

1.5 การเรียนรู้แบบการตอบสนองต่อสิ่งเร้า เหมาะแก่การเรียนรู้เพื่อสร้างนิสัยและทักษะเป็นอย่าง ๑

2. ทฤษฎีสานาม คือ ทฤษฎีการเรียนรู้เป็นกลุ่มที่ที่ยึดถืออัตมโนทัศน์ (Self Concept) เป็นศูนย์กลาง กลุ่มนี้บางที่เรียกว่ากลุ่มทฤษฎีการเรียนรู้แบบอัตมโนทัศน์ (Self Concept Learning Theory) กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ อัตมโนทัศน์ของผู้เรียนแต่ละคน ซึ่งสรุปได้ ดังนี้

2.1 การเรียนรู้ เป็นกระบวนการของการจัดระเบียบและหมวดหมู่ของประสบการณ์ให้เป็นโครงสร้างความรู้ความเข้าใจ ทำให้เกิดการหยั่งรู้ยังเห็นอย่างฉับพลันทันใด

2.2 การเรียนรู้เกิดจากการรับรู้ส่วนร่วมทั้งหมดก่อน แล้วจึงแจกเป็นส่วนย่อย ๑ ซึ่งต่างก็มีการเชื่อมโยงและสัมพันธ์กัน

2.3 การเรียนรู้จะมากหรือน้อย เร็วหรือช้า ขึ้นอยู่กับความรู้ความเข้าใจของผู้เรียน

2.4 ประสบการณ์ในอดีตหรือสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตไม่สำคัญเท่ากับการรับรู้ในปัจจุบัน

2.5 การเรียนรู้จากการวิเคราะห์ โครงสร้างของส่วนรวมหรือของปัญหา เหมาะสมสำหรับการเรียนรู้ที่ต้องอาศัยกระบวนการคิดที่สลับซับซ้อน

3. ทฤษฎีการเรียนรู้ของ فروยด์ เป็นทฤษฎีพื้นฐานที่สำคัญของการเรียนรู้ ความเข้าใจตนเอง (Self-understanding) การรู้จักตนเองและรู้ว่าตนเองเป็นใคร (Identification) และการเลียนแบบ (Imitation) ซึ่งทฤษฎีนี้มีความเห็นว่าความเข้าใจตนเอง และการรู้จักตนเอง มีความสำคัญต่อประสิทธิภาพของการเรียนรู้มากเพราะเมื่อทราบว่าตนเองรู้สึกอย่างไร คิดอย่างไร ก็ย่อมกำหนดให้ประการณ์ที่เหมาะสมสำหรับตนได้

4. ทฤษฎีการเรียนรู้จากสังคม ทฤษฎีนี้ถือว่ามนุษย์มีความสามารถในการเรียนรู้ไม่จำกัดแต่ความสามารถในการเรียนรู้จะถูกจำกัดด้วยความคาดหวัง (Expectation) ของสังคม และด้วยแบบฉบับของพฤติกรรมที่สังคมเห็นว่าเหมาะสม ตามทฤษฎีนี้กระบวนการเรียนรู้เป็นกระบวนการทางสังคมและเกิดจากกระบวนการทางสังคมประกิด (Socialization) หรือจากการคบหาสมาคมกันในสังคม กระบวนการสังคมขึ้นได้ในหลายที่หลายแห่ง เช่น ครอบครัว เพื่อนร่วมกลุ่ม โรงเรียน สถานประกอบการสมาคม ศาสนา ฯลฯ การเรียนรู้โดยกระบวนการสังคมประกิดตลอดชีวิต

สรุปทฤษฎีหลักสูตร เป็นแนวคิดใหม่ที่นักพัฒนาหลักสูตรได้นำมาใช้ ทฤษฎีหลักสูตรเป็นการผสมผสานทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเข้ามาไว้ด้วยกัน กำหนดขึ้นเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร ทฤษฎีหลักสูตรจึงเป็นการพิจารณานำเอาการพัฒนาการของมนุษย์เข้ามาใช้เป็นการจัดและแยกประเภทของเหตุการณ์ต่าง ๆ และโยงความสัมพันธ์กับเหตุการณ์นั้นนำมาใช้และพิจารณาโครงสร้างและเนื้อหาวิชาที่เหมาะสม นำมาบรรจุไว้ในหลักสูตรด้วยการคำนึงถึงความ

สอดคล้องตามสภาพการณ์ต่าง ๆ ทั้งในส่วนของผู้เรียนและในส่วนของสังคม การนำทฤษฎีหลักสูตรไปใช้จะประกอบด้วยการจัดประเภท การวางแผน การประเมินค่า และการปฏิบัติ

1.3 ความสำคัญของหลักสูตรสถานศึกษา

หลักสูตรสถานศึกษา มีความสำคัญต่อการช่วยพัฒนาผู้เรียนในทุก ๆ ด้าน สามารถชี้แนะให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครู อาจารย์ ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาได้พยายามจัดมวลงประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองในด้านความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะ อันพึงประสงค์บรรลุตามจุดหมายของการจัดการศึกษา

อำภา บุญช่วย (2553, หน้า 20 - 21) ได้ให้ความสำคัญของหลักสูตรสรุปได้ดังนี้

1. เป็นเอกสารของทางราชการ หรือเป็นบัญญัติของรัฐบาล เพื่อให้บุคคลที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการศึกษาปฏิบัติ ไม่ว่าจะเป็นสถาบันการศึกษาของรัฐบาลหรือเอกชน ดังนั้นหลักสูตรจึงเปรียบเสมือน คำสั่ง หรือ ข้อบังคับ ของทางราชการชนิดหนึ่งนั่นเอง
2. เป็นเกณฑ์มาตรฐานทางการศึกษา เพื่อควบคุมการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษาระดับต่าง ๆ รวมทั้งเป็นเกณฑ์มาตรฐานอย่างหนึ่งในการที่จะจัดสรรงบประมาณ บุคลากร อาคารสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ทางการศึกษาของรัฐบาลให้แก่โรงเรียน
3. เป็นแผนการดำเนินงานของนักบริหารการศึกษาที่จะต้องอำนวยความสะดวกและติดตามประเมินผลให้เป็นไปตามนโยบายการจัดการศึกษาของรัฐบาล
4. เป็นแผนการปฏิบัติงานหรือเครื่องชี้แนวทางในการปฏิบัติงานของครู เพราะหลักสูตรจะเสนอแนะจุดมุ่งหมาย การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผลการเรียนการสอน ซึ่งครูควรจะต้องปฏิบัติอย่างจริงจัง
5. เป็นเครื่องมือของรัฐในอันที่จะพัฒนาคนและพัฒนากำลังคนซึ่งจะเป็นตัวจักรสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติตามแผนของรัฐบาล
6. เป็นเครื่องชี้ถึงความเจริญของชาติ เพราะการศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคน ถ้าประเทศชาติใดมีหลักสูตรที่เหมาะสม ทันสมัย และมีประสิทธิภาพ ก็จะทำให้คนในประเทศของตนมีคุณภาพ

สันต์ ธรรมบำรุง (2547, หน้า 9-10) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรไว้ว่า

1. หลักสูตรเป็นแผนปฏิบัติงานของครู เพราะหลักสูตรจะกำหนดจุดมุ่งหมายเนื้อหาสาระการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผลไว้เป็นแนวทาง
2. หลักสูตรเป็นข้อกำหนดแผนการเรียนการสอน อันเป็นส่วนรวมของประเทศเพื่อนำไปสู่ความมุ่งหมายตามแผนการศึกษาแห่งชาติ

3. หลักสูตรเป็นเอกสารของทางราชการเป็นบัญญัติของทางรัฐบาล เพื่อให้บุคคลที่ทำงานเกี่ยวข้องกับการศึกษาปฏิบัติตาม

4. หลักสูตรเป็นเกณฑ์มาตรฐานการศึกษา เพื่อควบคุมการเรียนการสอนในสถาบัน การศึกษาระดับต่าง ๆ และยังเป็นเกณฑ์มาตรฐานอย่างหนึ่งในการจัดสรรงบประมาณ บุคลากร อาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ ฯลฯ ของการศึกษาของรัฐให้แก่สถานศึกษาของรัฐบาลด้วย

5. หลักสูตรเป็นแผนดำเนินงานของผู้บริหารการศึกษาที่จะอำนวยความสะดวกและ ควบคุมดูแลติดตามผลให้เป็นไปตามนโยบายการจัดการศึกษาของรัฐบาลด้วย

6. หลักสูตรจะกำหนดแนวทางในการส่งเสริมความเจริญงอกงาม และพัฒนาการของ เด็กตามจุดหมายของการศึกษา

7. หลักสูตรจะกำหนดลักษณะและรูปร่างของสังคมในอนาคตได้ว่าจะเป็นไปในรูปใด

8. หลักสูตรจะกำหนดแนวทางให้ความรู้ ทักษะและความสามารถความประพฤติดีที่จะ เป็นประโยชน์ต่อสังคมอันเป็นการพัฒนากำลังคน ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม แห่งชาติที่ได้ผล

9. หลักสูตรจะเป็นสิ่งที่บ่งชี้ถึงความเจริญของประเทศ เพราะการศึกษาเป็นเครื่องมือ ในการพัฒนาคน ประเทศใดจัดการศึกษาโดยมีหลักสูตรที่เหมาะสม ทันสมัย มีประสิทธิภาพ ทันต่อเหตุการณ์ และการเปลี่ยนแปลงย่อมได้กำลังคนที่มีประสิทธิภาพสูง

สุนีย์ ภูพันธ์ (2546, หน้า 16) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรสรุปได้ดังนี้

1. หลักสูตรเป็นเสมือนเป้าหมายลอมพลเมืองให้มีคุณภาพ
2. หลักสูตรเป็นโครงการและแนวทางในการให้การศึกษา
3. หลักสูตรเป็นแนวทางในการส่งเสริมความเจริญงอกงามและพัฒนาการของเด็กตาม จุดหมายของการจัดการศึกษา

4. หลักสูตรเป็นเครื่องกำหนดแนวทางในการจัดประสบการณ์ว่าผู้เรียนและสังคม ควรจะได้รับสิ่งใดบ้างที่เป็นประโยชน์แก่เด็กโดยตรง

5. หลักสูตรเป็นเครื่องมือกำหนดว่าเนื้อหาวิชาอะไรบ้างที่จะช่วยให้เด็กมีชีวิตอยู่ใน สังคมอย่างราบรื่น เป็นพลเมืองที่ดีของประเทศและบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์แก่สังคม

6. หลักสูตรเป็นเครื่องกำหนดว่าวิธีการดำเนินการดำเนินชีวิตของเด็กให้เป็นไปได้ด้วย ความราบรื่นและผาสุกเป็นอย่างไร

7. หลักสูตรย่อมกำหนดแนวทางความรู้ ความสามารถ ความประพฤติทักษะและเจตคติ ของผู้เรียนในอันที่อยู่ร่วมกันในสังคมและบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและชาติบ้านเมือง

1.4 องค์ประกอบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา

การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาจะต้องสนองตอบต่อการเปลี่ยนไปตามธรรมชาติของสถานศึกษาผู้สอนต้อง ปรับปรุงกระบวนการสอนและประเมินการสอนของตน เพื่อสนองตอบต่อความต้องการของผู้เรียนที่เปลี่ยนแปลงและผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม การศึกษา เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น ถ้าหลักสูตรมีการปรับปรุง ให้เป็นไปตามความต้องการและความจำเป็นตลอดเวลา

กรมวิชาการ (2558, หน้า 2) การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา เป็นภารกิจหนึ่งที่สำคัญในการบริหารจัดการหลักสูตร ซึ่งภารกิจในการบริหารจัดการหลักสูตร ประกอบด้วย

ภารกิจที่ 1 การเตรียมความพร้อม

ภารกิจที่ 2 การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

ภารกิจที่ 3 การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร

ภารกิจที่ 4 การดำเนินการบริหารหลักสูตร (ใช้หลักสูตร)

ภารกิจที่ 5 การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล

ภารกิจที่ 6 การสรุปผลการดำเนินงาน

ภารกิจที่ 7 การปรับปรุงพัฒนา

กระทรวงศึกษาธิการ (2554, หน้า 28-34) หลักสูตรสถานศึกษาจะต้องสนองตอบต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจ และ เปลี่ยนไปตามธรรมชาติของการศึกษา ผู้สอนต้องปรับปรุงกระบวนการสอนและประเมินกระบวนการสอนของตนเอง เพื่อสนองตอบต่อความต้องการของผู้เรียนที่เปลี่ยนแปลง และผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม การศึกษาจะเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นถ้าหลักสูตร มีการปรับปรุง ให้เป็นไปตามความต้องการและความจำเป็นตลอดเวลา สถานศึกษาควรดำเนินการจัดทำหลักสูตร ดังนี้

1. กำหนดวิสัยทัศน์ สถานศึกษาจำเป็นต้องกำหนดวิสัยทัศน์เพื่อบ่งบอกว่าโลกและสังคมรอบ ๆ จะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร และสถานศึกษาจะต้องปรับตัว ปรับหลักสูตรอย่างไร จะพัฒนาผู้เรียนให้เหมาะสมกับยุคสมัย ในการสร้างหลักสูตรสถานศึกษา สถานศึกษาต้องมีวิสัยทัศน์ ซึ่งทำโดยอาศัยความร่วมมือของชุมชน พ่อแม่ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ ผู้เรียน ภาครัฐ ภาคธุรกิจในชุมชนร่วมกับ คณะกรรมการสถานศึกษา แสดงความประสงค์อันสูงส่งหรือวิสัยทัศน์ที่ปรารถนาให้สถานศึกษา เป็นสถาบันพัฒนาผู้เรียนที่มีพันธกิจหรือภาระหน้าที่ร่วมกันในการกำหนดงานหลักที่สำคัญ ๆ ของ สถานศึกษา พร้อมด้วยเป้าหมาย มาตรฐาน แผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการและการติดตามผล ตลอดจนจัดทำรายงานแจ้งสาธารณชน และส่งผลย้อนกลับ

ให้สถานศึกษาเพื่อการปฏิบัติงานที่เหมาะสมตามหลักสูตรของสถานศึกษา และมาตรฐานหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐานของชาติที่กำหนดไว้

2. การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา จากวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และมาตรฐานการเรียนรู้ ที่สถานศึกษาได้กำหนดไว้ สถานศึกษา จะต้องจัดทำสาระการเรียนรู้จากช่วงชั้น ให้เป็นรายปีหรือ รายภาค พร้อมกำหนดผลการเรียนรู้ ที่คาดหวังไว้ให้ชัดเจน เพื่อให้ครูทุกคน คือ ครูผู้สอน และ สนิบสนุน ได้นำไปออกแบบการเรียนรู้ การสอน การบูรณาการ โครงการร่วม เวลาเรียน การมอบหมายงาน/ โครงการงาน แฟ้มสะสมงาน หรือการบ้านที่มีการวางแผนร่วมกันที่สถานศึกษา เป็นหลักสูตร สถานศึกษาที่ครอบคลุมภาระงาน การจัดการศึกษาทุกด้านของสถานศึกษา

3. การกำกับ ติดตาม ประเมินผลและรายงาน ในการจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐานมีหลักการที่สำคัญในการให้ทุกส่วน ทุกฝ่ายในสังคม มีส่วนรับผิดชอบในการจัด การศึกษา และการกระจายอำนาจการศึกษาลงไปท้องถิ่นโดยตรง โดยเฉพาะสถานศึกษาซึ่งเป็น ผู้จัดการเรียนการสอน ดังนั้นเพื่อให้ผลผลิตทางการศึกษา คือ ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานที่ กำหนดและสอดคล้องกับสภาพความต้องการของชุมชนและสังคม จำเป็นต้องมีระบบการกำกับ ติดตาม ประเมินและรายงานผลการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ทุกกลุ่มทุกฝ่ายมีส่วนร่วม รับผิดชอบในการจัดการศึกษาเห็นความก้าวหน้า ปัญหา อุปสรรค ตลอดจนให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือ ส่งเสริม และสนับสนุนการวางแผน และการดำเนินการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพอย่างแท้จริง

สัจ จูทรานันท์ (2552, หน้า 156, หน้า 167) ได้เสนอว่า งานบริหารและบริการหลักสูตร ประกอบด้วย

1. งานเตรียมบุคลากร เป็นเรื่องสำคัญมากเพื่อให้ครูและบุคลากรมีความรู้ความเข้าใจ ในแนวคิดหลักการจุดประสงค์ตลอดจนแนวทางการจัดการเรียนการสอน โดยสามารถเตรียมด้วย การประชุม อบรมสัมมนา ฯลฯ

2. การจัดครูเข้าสอน ที่ต้องคำนึงถึงความรู้ความสามารถและบุคลิกภาพของครูแต่ละ คนว่าสอดคล้องกับวิชาที่สอน และระดับชั้น หรืออายุนักเรียนหรือไม่

3. การบริหารและบริการวัสดุหรือหลักสูตร คือ การจัดทำเอกสารหลักสูตรสื่อ การสอนต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ครูผู้สอน

4. การบริการหลักสูตรในโรงเรียน คือ การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในโรงเรียน เช่น ห้องสมุดห้องสื่อการสอน และเครื่องมือวัดและประเมินผล เป็นต้น

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2555, หน้า 60-67) ได้แบ่งกระบวนการเป็น 3 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นเตรียมการเป็นการวางแผนการใช้หลักสูตร โดยการเตรียมการเกี่ยวกับหลักสูตร ได้แก่ การตรวจสอบหลักสูตรแม่บทก่อนนำไปใช้ การประชาสัมพันธ์หลักสูตร และการเตรียมความพร้อมของสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารหลักสูตร

2. ขั้นดำเนินการเกี่ยวกับหลักสูตร เป็นการนำหลักสูตรไปใช้ ซึ่งมีทั้งฝ่ายปฏิบัติการหลักสูตรและฝ่ายสนับสนุน ตลอดจนฝ่ายควบคุมการใช้หลักสูตร

3. ขั้นการประเมินผลการเรียนการสอนตามหลักสูตร เมื่อมีการนำหลักสูตรไปใช้ ควรจะต้องมีการประเมินผลเกี่ยวกับหลักสูตรวัตถุประสงค์ของการประเมินผลเพื่อจะพิจารณาว่า ตรงกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรหรือไม่ เพื่อที่จะได้ใช้ในการตัดสินใจเปลี่ยนแปลงหลักสูตร

พระนอม แก้วกำเนิด (2533, หน้า 14) ได้เสนอขั้นตอนการบริหารหลักสูตรที่จะทำให้หลักสูตรบรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรไว้ดังนี้

1. กำหนดปรัชญาและอุดมการณ์วัตถุประสงค์นโยบายของโรงเรียน สำรวจปัญหาความต้องการและสภาพท้องถิ่น นักเรียนและผู้ปกครอง ความถนัดความสามารถเฉพาะของนักเรียน

2. จัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นและส่งเสริมความสามารถของผู้เรียน

3. การบริหารหลักสูตรพัฒนากระบวนการเรียนการสอนของครูอาจารย์ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักคิด นำทรัพยากรจากภายนอกเข้ามีส่วนร่วมในการเรียนการสอน

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539, หน้า 156) ได้เสนอกิจกรรมการบริหารหลักสูตร ประกอบด้วย

1. การศึกษาวิเคราะห์และทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรต่าง ๆ เตรียมบุคลากรในโรงเรียน

2. การดำเนินงานหลักสูตรโดยการ จัดครูเข้าสอน จัดตารางสอน จัดแผนการเรียน จัดบริการวัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน

3. ใช้หลักสูตรในการจัดการเรียนการสอน

4. การนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการใช้หลักสูตร

5. การประชาสัมพันธ์หลักสูตรแก่ผู้ปกครองและชุมชน

จากการศึกษาองค์ประกอบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของหน่วยงานและนักวิชาการ แล้วสามารถนำมาสังเคราะห์เป็นตารางสังเคราะห์ได้ ดังตาราง 1

ตาราง 1 การวิเคราะห์การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของหน่วยงานและนักวิชาการ

ข้อ ที่	องค์ประกอบการบริหารหลักสูตร สถานศึกษา	กรมวิชาการ (2558)	กระทรวงศึกษาธิการ (2554)	สังคต อุทยานันท์ (2552)	ปรีชาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2555)	พนอม แก้วกำเนิด (2533)	จิตพิชญ์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539)	รวมค่าเฉลี่ย
1	ด้านการเตรียมความพร้อม	✓						1
2	ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา	✓	✓					2
3	ด้านการวางแผนการบริหารหลักสูตร	✓	✓	✓	✓	✓	✓	6
4	ด้านการดำเนินงานหลักสูตร	✓		✓	✓	✓	✓	5
5	ด้านการบริหารหลักสูตร	✓		✓		✓	✓	4
6	ด้านการสรุปผลการดำเนินงาน	✓						1
7	ด้านการประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร	✓	✓		✓		✓	4
8	ด้านการประชาสัมพันธ์หลักสูตรแก่ ผู้ปกครองและชุมชน						✓	1

จากตาราง 1 สรุปได้ว่าการสังเคราะห์แนวทางการบริหารพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา จะแสดงให้เห็นว่าแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา มีหลายองค์กรและนักวิชาการหลาย ท่านให้ความสำคัญที่สอดคล้องกับประเด็นที่นักวิจัยสนใจ จากแนวคิด ทฤษฎี นักวิจัยและนักวิชาการ ทั้งหมด 6 ท่าน พบว่า การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ผู้วิจัยได้ใช้หลักเกณฑ์ วิเคราะห์จำแนก ความถี่ที่มีค่ามากที่สุด 3 อันดับแรก เรียงลำดับตามความสำคัญ และเป็นองค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง เหมาะสมกับแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก ตั้งกวดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 จะได้องค์ประกอบของแนวทาง การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา จำนวน 4 องค์ประกอบ คือ

1. ด้านการเตรียมการและการวางแผนหลักสูตร หมายถึง สถานศึกษามีกระบวนการ เตรียมความพร้อมและวางแผนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาโดยเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนบริหารหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วย การจัดตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน การวางแผนจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

2. ด้านการดำเนินงานหลักสูตร หมายถึง สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยให้บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการปฏิบัติงาน ประกอบด้วย ผู้บริหาร ครู นักเรียน ชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เข้ามามีส่วนร่วมทั้งในด้านการแสดงความคิดเห็น การกำหนดหลักสูตร โดยดูความสอดคล้องของเนื้อหาวิชา สภาพสังคม เศรษฐกิจและการเมือง หลังจากนั้นกำหนดรูปแบบหลักสูตร ได้แก่ การกำหนดหลักการ โครงสร้างองค์ประกอบหลักสูตร วัตถุประสงค์ เนื้อหา กระบวนการเรียน และการประเมินผล

3. การบริหารหลักสูตร หมายถึง กระบวนการดำเนินงานด้านการจัดการเรียนการสอน เพื่อมุ่งส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษา ได้แก่ การใช้หลักสูตรในการจัดการเรียนการสอน การนิเทศ กำกับ ติดตามการใช้หลักสูตรสถานศึกษา และการประเมินผลการเรียนแบบมีส่วนร่วม

4. ด้านการประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร หมายถึง สถานศึกษามีการประเมินระบบหลักสูตร ระบบบริหารและผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน หลังจากนั้นเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และประเมินผล เพื่อใช้ในการปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา โดยมีคณะกรรมการ อันได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มาค้นหาแนวทางร่วมกัน พัฒนาคุณภาพและนำมาปรับปรุง

2. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

2.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม

นักจิตวิทยาและนักวิชาการได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม ไว้ดังนี้

สถิต ทราชทอง (2552, หน้า 9) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การให้ความร่วมมือหรือร่วมกันในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งของกลุ่มบุคคลที่มีต่อองค์การหรือหน่วยงานในด้านต่าง ๆ โดยทุกคนมีส่วนร่วม

ชูวิทย์ พิทักษ์พรพินคณ (2544, หน้า 6) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การแสดงพฤติกรรมของบุคคลที่ต้องการจะพัฒนาคุณภาพของหน่วยงานหรือองค์การให้มีความเจริญ โดยทุกคนมีส่วนร่วมในการคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหา และร่วมพัฒนาองค์การอย่างเป็นระบบ

สุรรัตน์ คงอินทร์ (2546, หน้า 8) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมหมายถึง การให้ความร่วมมือส่งเสริมของกลุ่มบุคคลในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือดำเนินกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อผลประโยชน์ขององค์การหรือของสังคมร่วมกัน

สเตียร์ และพอร์เตอร์ (Steers & Porter, 1991, p. 3) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การแสดงความคิดเห็นของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เพื่อส่งเสริม สนับสนุน การกระทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ขององค์กร หรือของสังคม

ฮอดกิ้นสัน (Hodgkinson, 1991, p. 94) ได้ให้คำจำกัดความว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การแสดงความคิดเห็น ความรู้สึก หรือความปรารถนาของกลุ่มบุคคลโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามและสร้างคุณประโยชน์เพื่อสังคม

จากนิยามดังกล่าว สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การแสดงความคิดเห็นหรือการให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งของบุคคลที่มีต่อองค์กรหรือหน่วยงาน โดยมุ่งหวังที่จะสร้างผลประโยชน์และให้การดำเนินการต่าง ๆ ขององค์กรหรือหน่วยงานประสบความสำเร็จ

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2540, หน้า 42) ได้กล่าวถึง การมีส่วนร่วมในการบริหารงานหลักสูตรสถานศึกษา ไว้ว่า ผู้บริหารโรงเรียนควรกำหนดแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยประสานงานกับคณะกรรมการสถานศึกษาหรือผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในสถานศึกษา เพื่อร่วมกันวางแผนงาน สำรวจความต้องการของชุมชน สร้างวิสัยทัศน์มุ่งสู่มาตรฐานและคุณภาพการศึกษา การประสานความร่วมมือกับคณะกรรมการสถานศึกษาหรือชุมชน จะช่วยให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษาประสบความสำเร็จได้โดยเร็ว

กรมวิชาการ (2550, หน้า 4-21) ได้กำหนดมาตรฐานและตัวชี้วัดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในงานทั่วไปของโรงเรียนร่วมกับชุมชนในมาตรฐานที่ 5 (ด้านปัจจัยนำเข้า) ผู้ปกครอง ชุมชน ในการสนับสนุนร่วมมือจัดการศึกษา พัฒนาหลักสูตร พัฒนาการศึกษาและพัฒนาสถานศึกษา ในตัวบ่งชี้ข้อ 1) ว่ามีองค์กรต่าง ๆ ระหว่างผู้ปกครอง ชุมชน และโรงเรียน ที่ช่วยกันสนับสนุนสถานศึกษา 2) มีกิจกรรมช่วยกันระหว่างผู้ปกครอง ชุมชน และสถานศึกษา และ 3) มีการบริการแลกเปลี่ยนกันระหว่างผู้ปกครอง ชุมชน และสถานศึกษา

ชูวิทย์ พิทักษ์พรพินฺลภ (2544, หน้า 11) กล่าวถึง การมีส่วนร่วมในการบริหารหลักสูตรโรงเรียนไว้ว่า โรงเรียนเป็นสถาบันที่อยู่ในชุมชน โดยส่วนใหญ่ นักเรียนเป็นคนที่อยู่ในชุมชน บิดามารดา ผู้ปกครองก็อยู่ในชุมชน ดังนั้นการมีส่วนร่วมในการบริหารหลักสูตรโรงเรียนจึงเป็นบทบาทหน้าที่ของประชาชนทุกคน ที่จะต้องมีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหา และร่วมพัฒนาการศึกษาในโรงเรียน ให้มีความเจริญก้าวหน้า ทั้งนี้เพราะการมีส่วนร่วมในการบริหารงานโรงเรียนจะทำให้โรงเรียนได้ทราบถึงข้อมูลอันเป็นประโยชน์ ที่จะนำมาพัฒนา ปรับปรุงเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรของโรงเรียนให้มีความเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นต่อไป

วิรัช วิรัชนิการวรรณ (2545, หน้า 27-32) ได้กล่าวถึง การมีส่วนร่วมในการบริหารหลักสูตรโรงเรียน ไว้ว่าประชาชนทุกคนเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพหลักสูตรของโรงเรียน และคุณภาพทางการศึกษาให้กับผู้เรียน การคัดเลือกบุคลากรทางการศึกษาที่มีความรู้ มีความสามารถ จะช่วยให้การจัดการศึกษาของโรงเรียนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารงานโรงเรียนเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญ เป็นการส่งเสริมให้กลุ่มบุคคลที่มีส่วนได้ส่วนเสียในองค์กรหรือในหน่วยงาน ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานโรงเรียนโดยจัดตั้งเป็นรูปในของคณะกรรมการบริหารโรงเรียน ทั้งนี้เพื่อให้ระบบในการบริหารงานโรงเรียนมีความคล่องตัว รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ ยิ่งขึ้น

กรมสามัญศึกษา (2544, หน้า 9) เห็นความสำคัญของชุมชน ได้กำหนดนโยบายและแผนดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารงานหลักสูตรของโรงเรียนกับชุมชนไว้ในแบบแผนยุทธศาสตร์ 10 ประการ ข้อ 6) เรื่องการมีส่วนร่วมว่าโรงเรียนควรส่งเสริมการมีส่วนร่วม ในการจัดการพัฒนาการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กรรมการนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน สถานประกอบการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และกรมพัฒนาฝีมือแรงงานให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากขึ้น และข้อ 7) เรื่อง การระดมทรัพยากรการศึกษาว่าโรงเรียนควรประสานความร่วมมือและขอความช่วยเหลือจากบุคคล ชุมชน ท้องถิ่น หน่วยงานและองค์กรทั้งภาครัฐ และเอกชนมาใช้ในการจัดและพัฒนการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 9 (พ.ศ. 2545 - 2549) กลยุทธ์แผนงานที่ 3 ได้ปรับระบบบริหารการศึกษาและการกระจายอำนาจการศึกษาไปยังสถานศึกษา โดยเน้นการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียน ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น สถานประกอบการ และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในรูปแบบคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐานเครือข่ายผู้ปกครองและรูปแบบอื่น ๆ

เกียรติศักดิ์ วงศ์กุลพิลาส (2545, หน้า 16) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการบริหารหลักสูตรของโรงเรียน ไว้ว่า การมีส่วนร่วมในการบริหารหลักสูตรโรงเรียนถือได้ว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดเพราะเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้กิจกรรมต่าง ๆ ภายในโรงเรียนดำเนินไปได้ด้วยดี และประสบความสำเร็จ การบริหารหลักสูตรของโรงเรียนเป็นการบริหารทรัพยากรในการบริหารต่าง ๆ เช่น เงิน วัสดุอุปกรณ์ และการจัดการ ถ้าหน่วยงานใดมีบุคลากรที่มีคุณภาพและยังสามารถดำรงไว้ได้นานที่สุด และทุกคนมีส่วนร่วมในการบริหารหน่วยงานหน่วยงาน ก็จะเป็นหน่วยงานที่มีประสิทธิภาพและมีความเจริญก้าวหน้าต่อไปในอนาคต แต่ทั้งนี้โรงเรียนควรสรรหาคณะกรรมการบริหารสถานศึกษา เพื่อเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการมีส่วนร่วมในการบริหารงานจะทำให้ผู้บริหารโรงเรียนทราบถึงสภาพ ปัญหา อุปสรรคต่าง ๆ ที่โรงเรียนกำลังประสบอยู่ในหลาย ๆ มุมมองและช่วยกันหาแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว

ปัญญา แก้วกียูร (2545, หน้า 17) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมในการบริหารหลักสูตรของโรงเรียนไว้ว่าประชาชนในชุมชนทุกคนมีความต้องการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนร่วมกับผู้บริหารและครูในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อให้บุคลากรของตนเองมีความรู้มีความสามารถ ทั้งนี้เพราะงานบริหารโรงเรียนถือเป็นหัวใจสำคัญ ในการจัดการศึกษาในระดับสถานศึกษา การบริหารงานหลักสูตรของโรงเรียน เป็นกระบวนการดำเนินงานเกี่ยวกับการบริหารงานในทุก ๆ ด้าน ตั้งแต่การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคคลการบริหารงานงบประมาณ และการบริหารงานทั่วไป โดยทั่วไปการบริหารงานโรงเรียนจะประกอบด้วยการศึกษาปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น การพัฒนาและการนำหลักสูตรไปใช้ ซึ่งในการดำเนินการดังกล่าวต้องอาศัยความร่วมมือกับชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน และคณะกรรมการสถานศึกษาให้ร่วมกันวางแผนเพื่อพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 33) ได้กล่าวถึง การมีส่วนร่วมในการบริหารงานหลักสูตรโรงเรียนไว้ว่า การมีส่วนร่วมในการบริหารหลักสูตรโรงเรียน จะช่วยทำให้การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ สำเร็จตรงตามวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา ทั้งนี้เพราะการบริหารงานโรงเรียนเป็นงานหลักหรือเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษา ที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มุ่งให้กระจายอำนาจให้การบริหารจัดการไปให้สถานศึกษาให้มากที่สุดด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้สถานศึกษาดำเนินการได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่นและการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย ซึ่งจะเป็ปัจจัยสำคัญที่ทำให้สถานศึกษา มีความเข้มแข็งในการบริหารการจัดการ สามารถพัฒนาหลักสูตร และกระบวนการเรียนรู้ตลอดจนการวัดผลประเมินผลเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของนักเรียน ชุมชน และท้องถิ่น ได้อย่างมีคุณภาพ และมีประสิทธิภาพ

จากที่นักการศึกษากล่าวมา สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมในการบริหารหลักสูตรโรงเรียนเป็นแนวคิดหรือวิธีการที่ส่งเสริมให้ทุกคนที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับโรงเรียนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานของโรงเรียนเป็นความต้องการของชุมชน ซึ่งได้แก่ บิดา มารดา ผู้ปกครอง ตลอดจนบุคคลต่าง ๆ ที่ส่งบุตรหลานของตนเข้ามารับการศึกษาในโรงเรียน ที่ตั้งอยู่ในชุมชน ทั้งนี้เพื่อต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมรับรู้รับทราบถึงแนวทาง นโยบายของโรงเรียนที่จะพัฒนาบทบาทของตนให้เป็นผู้ที่มีความรู้ มีความสามารถทัดเทียมกับโรงเรียนในเมืองสิ่งที่ประชาชนในชุมชนทุกคนต้องการและเห็นว่าเป็นสิ่งที่สำคัญที่จะส่งเสริมการจัดการศึกษาผู้บริหารโรงเรียนต้องดำเนินการโดยเร่งด่วน โดยประสานความร่วมมือกับชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน ผู้นำชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษา ตลอดจนหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ให้มีคุณภาพ มีมาตรฐานตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กำหนด

2.3 กระบวนการของการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมถือเป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้บุคคลมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน โดยที่ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ผู้ได้บังคับบัญชาได้เข้ามามีส่วนร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติตาม กิจกรรมต่าง ๆ ได้หลายลักษณะ ซึ่งมีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงลักษณะหรือขั้นตอนของการมีส่วนร่วมไว้

อดิน รพีพัฒน์ (2547, หน้า 49) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการมีส่วนร่วมไว้ 5 ประการดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา
2. การมีส่วนร่วมในการค้นหาสาเหตุแห่งปัญหา
3. การมีส่วนร่วมในการค้นหาและพิจารณาแนวทางวิธีการในการแก้ปัญหา
4. การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหา
5. การมีส่วนร่วมในการประเมินผลกิจกรรมการพัฒนา

ชูชาติ พ่วงสมจิตร (2557, หน้า 19) ได้ศึกษาการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนกับโรงเรียนประถมศึกษาในเขตปริมณฑลกรุงเทพมหานคร ได้จำแนกขั้นตอนการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การมีส่วนร่วมในขั้นริเริ่มโครงการ เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ ปัญหาและสาเหตุของปัญหาภายในของชุมชนตลอดจนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดความต้องการของ ชุมชน และมีส่วนร่วมในการจัดลำดับของความต้อการนั้น ๆ

ขั้นตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมในขั้นวางแผน เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนด นโยบายและวัตถุประสงค์ของโครงการวิธีการและแนวทางในการดำเนินงานแหล่งทรัพยากรที่จะใช้ในโครงการ

ขั้นตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในขั้นดำเนินโครงการเป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำประโยชน์ให้แก่โครงการ โดยการร่วมมือช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์และแรงงาน หรือโดยบริหารงานและประสานงานตลอดจนการดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก

ขั้นตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมในขั้นประเมินผลโครงการ เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมใน การประเมินโครงการที่ดำเนินการนั้นบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ การประเมินผล อาจเป็นการประเมินผลย่อย ซึ่งเป็นการประเมินผลความก้าวหน้าของโครงการที่ทำกันเป็นระยะ ๆ หรือการประเมินผลรวม ซึ่งเป็นการประเมินผลสรุปรวบยอดของโครงการทั้งหมด

ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม และพรณทิพย์ เพชรมาก (2551, หน้า 45) ได้กล่าวถึงกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนไว้ใน เอกสารประกอบการสอนการมีส่วนร่วมของ

ประชาชนในการพัฒนาเมืองและชนบท โดยได้ข้อสรุปลักษณะการมีส่วนร่วมแบ่งออกเป็น 6 ลักษณะ ได้แก่

1. การรับรู้ข่าวสาร (Public information) การมีส่วนร่วมแบบนี้ ประชาชนเป็นผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย และบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องได้รับการแจ้งให้ทราบถึงรายละเอียดของโครงการที่จะดำเนินการ รวมทั้งผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ทั้งนี้ การแจ้งข่าวสารดังกล่าว จะต้องเป็นการแจ้งก่อนที่จะมีการตัดสินใจดำเนินโครงการ

2. การปรึกษาหารือ (Public consultation) เป็นรูปแบบของการมีส่วนร่วมที่มีการจัดการหารือระหว่างผู้ดำเนินการโครงการกับประชาชนที่เกี่ยวข้องและได้รับผลกระทบ เพื่อรับฟังความคิดเห็นและการตรวจสอบข้อมูลเพิ่มเติม นอกจากนี้ ยังเป็นช่องทางการกระจายข่าวสารข้อมูลไปยังประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้เกิดความเข้าใจ และเพื่อให้มีการให้ข้อเสนอแนะเพื่อประกอบทางเลือกการตัดสินใจ

3. การประชุมรับฟังความคิดเห็น (Public meeting) มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนและฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับโครงการหรือกิจกรรมและผู้ที่มีอำนาจในการตัดสินใจ ใช้เวทีสาธารณะในการทำความเข้าใจ การประชุมรับฟังความคิดเห็นมีหลายวิธีการ เช่น การประชุมระดับชุมชน (Community meeting) การประชุมรับฟังความคิดเห็นเชิงวิชาการ (Technical meeting)

4. การประชาพิจารณา (Public hearing) เป็นการประชุมที่มีขั้นตอนการดำเนินงานที่เป็นระบบ และมีความชัดเจนมากขึ้น เป็นเวทีในการเสนอข้อมูลอย่างเปิดเผยไม่มีการปิดบังของผู้ที่มีส่วนได้และส่วนเสียของโครงการ การประชุมและคณะกรรมการจัดประชุมจะต้องมีองค์ประกอบของผู้เข้าร่วมที่เป็นที่ยอมรับ มีหลักเกณฑ์และประเด็นในการพิจารณาที่ชัดเจน และมีการแจ้งให้ทุกฝ่ายทราบอย่างชัดเจน

5. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision making) เป็นเป้าหมายสูงสุดของการมีส่วนร่วมของประชาชนให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจต่อประเด็นปัญหานั้น ๆ ซึ่งอาจจะดำเนินการโดยการเลือกตัวแทนเข้าไปเป็นกรรมการที่มีอำนาจการตัดสินใจ

6. การใช้กลไกทางกฎหมาย รูปแบบนี้ไม่ถือว่าเป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยตรงในเชิงการป้องกันและแก้ไข แต่เป็นลักษณะของการเรียกร้องและการป้องกันสิทธิของตนเองอันเนื่องมาจากการไม่ได้รับความเป็นธรรม เพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ที่ตนเองควรจะได้รับ ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้ให้หลักเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้หลายประการ และประชาชนสามารถใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญทั้งในรูปแบบของปัจเจกหรือในรูปแบบกลุ่มองค์กรตามที่กฎหมายบัญญัติไว้

ประพันธ์ สร้อยเพชร (2547, หน้า 37) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมที่แท้จริงน่าจะประกอบด้วย 4 ขั้นตอนหลักคือ 1) การค้นหาปัญหา และสาเหตุ 2) การวางแผนดำเนินกิจกรรม 3) การลงทุนและการปฏิบัติงาน และ 4) การติดตามและประเมินผล

ทรงวุฒิ เรืองวาทศิลป์ (2550, หน้า 42) ได้ทำวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ได้ใช้หลักการที่อิงไปในแนวทางของนโยบาย และได้พบว่า แท้จริงแล้วกระบวนการมีส่วนร่วมมีลักษณะที่คล้ายกับการกำหนดนโยบาย เพราะท้ายที่สุดของการกำหนดนโยบาย คือ การตัดสินใจ และการตัดสินใจนี้เอง จึงเป็นเหตุเบื้องต้นของการกำหนดนโยบาย และเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามาแสดงความคิดเห็นเสมือนหนึ่งเป็นการขัดเกลานโยบายให้มีความเหมาะสมกับความต้องการของประชาชน ตามแนวคิดของ ทรงวุฒิ เรืองวาทศิลป์แล้ว กระบวนการการมีส่วนร่วมน่าจะเริ่มจาก 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม และ 3) การมีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบการประเมินผล

เมตต์ เมตต์การุณจิต (2563, หน้า 38) ได้กล่าวถึงกระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยที่มีความสอดคล้องกับ ทรงวุฒิ เรืองวาทศิลป์ แต่ได้เพิ่มบางประเด็นที่เห็นว่า ยังมีข้อบกพร่องและอาจจะเสริมประเด็นดังกล่าวให้มีความชัดเจนขึ้น โดยเริ่มจาก 1) การมีส่วนร่วมในการค้นหาสาเหตุ และความต้องการ 2) มีส่วนร่วมในการวางแผน 3) มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 4) มีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ 5) มีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล และ 6) มีส่วนร่วมในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์

ฮังติงตัน และเนลสัน (Huntington & Nelson, 1975, หน้า 48) เห็นว่า กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนจะพิจารณาจาก กิจกรรม และการบริหาร ซึ่งจะต้องมีการศึกษาควบคู่กันไป ในระดับกิจกรรมนั้น จะเป็นพื้นฐานเบื้องต้นของการทำให้ประชาชนได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมมากที่สุด ส่วนในด้านการบริหารนั้น จะเป็นลักษณะของผู้มีอำนาจหน้าที่ที่จะเปิดทางให้ประชาชนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น หรือแสดงออกถึงเข้าร่วมในกิจกรรม โดย ฮังติงตัน และเนลสัน ได้มีหลักในการพิจารณาถึงลักษณะการมีส่วนร่วมดังมีรายละเอียด ดังนี้

1. กิจกรรม ลักษณะของการมีส่วนร่วมประเภทนี้ให้ดูจากกิจกรรมที่เข้าร่วม เช่น ด้านการเมือง อาจพิจารณาจากการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้ง การลงประชามติ การประท้วง กรณีที่รัฐมีโครงการที่มีผลกระทบต่อประชาชน เป็นต้น ว่าสามารถกระทำได้เพียงใด

2. ระดับการบริหาร โครงสร้างขององค์กรหนึ่งจะต้องมีสายการบังคับบัญชา ดังนั้น การมีส่วนร่วมจะพิจารณาได้จาก

- 2.1 ในแนวราบ ทุกแผนกทุกฝ่ายจะมีความเสมอกันในตำแหน่ง ดังนั้น การมีส่วนร่วมในแนวราบจึงเป็นไปอย่างหลวม ๆ ไม่จริงจัง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมีสถานะหรือตำแหน่งเท่ากัน

2.2 ในแนวดิ่ง เป็นการมีส่วนร่วมตามสายการบังคับบัญชา เช่น มีหัวหน้าลูกน้อง มีฝ่าย แผนกต่าง ๆ ลดหลั่นกันไป เป็นต้น การทำงานจึงมีการตรวจสอบตามลำดับชั้น การแสวงหาผลประโยชน์เพื่อตนเองหรือผู้อื่นจะได้รับการตรวจสอบจากผู้บังคับบัญชา

2.3 การมีส่วนร่วมทั้งแนวนราบและแนวดิ่งนั้น ในบางครั้งจะต้องทำงานร่วมกัน ผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานในแผนกอื่น จึงต้องแสดงบทบาทตาสถานภาพของแนวนราบและแนวดิ่ง

โคเฮน และอัปฮอฟ (Cohen & Uphoff, 1980, หน้า 38) เห็นว่ากระบวนการมีส่วนร่วมมีความเป็นระบบในเรื่องของประเด็นสำคัญ โดยได้มีการนำเอากระบวนการมีส่วนร่วมจากนักวิชาการทั้งหลายมาประมวลเป็นแนวคิดหลักและได้จำแนก รูปแบบกระบวนการมีส่วนร่วมดังนี้

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision making) ในกระบวนการของการตัดสินใจนั้น ประการแรกสุดที่ต้องกระทำ คือ การกำหนดความต้องการและการจัดลำดับความสำคัญ ต่อจากนั้นก็เลือกนโยบายและประชาชนที่เกี่ยวข้อง การตัดสินใจนี้เป็นกระบวนการต่อเนื่องที่ต้องดำเนินการไปเรื่อย ๆ ตั้งแต่การตัดสินใจในช่วงเริ่มต้น การตัดสินใจในช่วงดำเนินการวางแผน และการตัดสินใจในช่วงการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation) ในส่วนที่เป็นองค์ประกอบของการดำเนินงานโครงการนั้น ได้มาจากคำถามว่าใครจะทำประโยชน์ให้แก่โครงการได้บ้างและจะทำประโยชน์ได้โดยวิธีใด เช่น การช่วยเหลือด้านทรัพยากร การบริหารงานและการประสานงานและการขอความช่วยเหลือ เป็นต้น

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) ในส่วนที่เกี่ยวกับผลประโยชน์ นอกจากความสำคัญของผลประโยชน์ในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพแล้ว ยังจะต้องพิจารณาถึงการกระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่มด้วย ผลประโยชน์ของโครงการนี้รวมทั้งผลที่เป็นประโยชน์ทางบวกและผลที่เกิดขึ้นในทางลบที่เป็นผลเสียของโครงการ ซึ่งจะเป็นประโยชน์และเป็นโทษต่อบุคคลและสังคมด้วย

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลนั้นสิ่งสำคัญจะต้องสังเกต คือ ความเห็น (Views) ความชอบ (Preferences) และความคาดหวัง (Expectation) ซึ่งมีอิทธิพลสามารถแปรเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มต่าง ๆ ได้

โดยสรุป กระบวนการมีส่วนร่วม คือ การมีส่วนร่วมในระดับกิจกรรม ได้แก่ การรับรู้ข่าวสาร การปรึกษาหารือ การประชุมรับฟังความคิดเห็น การประชาสัมพันธ์ การลงประชามติ และการมีส่วนร่วมในระดับการบริหาร ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การใช้กลไกทางกฎหมาย

ในประเด็นการมีส่วนร่วมในระดับการบริหารนี้ ยังจะต้องพิจารณาจาก ในแนวราบ ทุกแผนก ทุกฝ่ายจะมีความเสมอกันในตำแหน่ง และ ในแนวตั้งเป็นการมีส่วนร่วมตามสายการบังคับบัญชา

จากการศึกษากระบวนการของการมีส่วนร่วมของหน่วยงานและนักวิชาการแล้วสามารถนำมาสังเคราะห์เป็นตารางสังเคราะห์ได้ ดังตาราง 2

ตาราง 2 การวิเคราะห์กระบวนการของการมีส่วนร่วมของหน่วยงานและนักวิชาการ

ข้อ ที่	กระบวนการมีส่วนร่วม	อดิน รพีพัฒน์ (2547)	ชูชาติ พ่วงสมจิตร (2557)	ไพฑูริย์ วัฒนศิริธรรม และ พรณทิพย์ เพชรมาก (2551)	ประพันธ์ สร้อยเพชร (2547)	ทรงวุฒิ เรืองวาทีศิลป์ (2550)	เมตต์ เมตต์การุณจิต (2563)	อึ้งกิมตุ้ม และเนลสัน (Huntington & Nelson, 1975)	โคเฮน และอับบอบ (Cohen & Uphoff, 1980)	รวมค่าความถี่
1	ขั้นการวางแผนการมีส่วนร่วม	✓	✓		✓	✓	✓	✓		6
2	ขั้นการมีส่วนร่วมในการค้นหา ปัญหา	✓			✓		✓			3
3	ขั้นการตัดสินใจ			✓	✓	✓	✓		✓	5
4	ขั้นการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม	✓	✓		✓	✓	✓		✓	6
5	ขั้นการมีส่วนร่วมในการรับ ผลประโยชน์								✓	1
6	ขั้นการรายงานผลการประเมิน	✓								1
7	ขั้นการประเมินผล		✓		✓	✓	✓		✓	5

จากตาราง 2 สรุปได้ว่าการสังเคราะห์กระบวนการของการมีส่วนร่วม จะแสดงให้เห็นว่า กระบวนการมีส่วนร่วมมีหลายองค์กรและนักวิชาการหลายท่านให้ความสำคัญที่สอดคล้องกับ ประเด็นที่นักวิจัยสนใจจากแนวคิด ทฤษฎี นักวิจัยและนักวิชาการทั้งหมด 8 ท่าน พบว่า กระบวนการมีส่วนร่วมผู้วิจัยได้ใช้หลักเกณฑ์ วิเคราะห์จำแนกความถี่ที่มีค่ามากที่สุด 3 อันดับแรก เรียงลำดับตามความสำคัญ และเป็นองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องเหมาะสม ได้แก่

1. การวางแผนการมีส่วนร่วม หมายถึง การที่สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการเตรียมพร้อม และกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ของการดำเนินกิจกรรม วิธีการการจัดทำหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนและแนวทางในการดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ ในสถานศึกษา

2. การตัดสินใจ หมายถึง การที่ผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคคลทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารหลักสูตรสถานศึกษามีส่วนในการตัดสินใจและมีการแบ่งอำนาจในการตัดสินใจ และตัดสินใจภายใต้ประโยชน์ของสถานศึกษาเป็นหลัก

3. การดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การที่บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานเข้ามามีส่วนร่วมทั้งในด้านแสดงความคิดเห็นและดำเนินงานด้านการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ด้านทรัพยากร ด้านการประสานงาน และการขอความช่วยเหลือ

4. การประเมินผล หมายถึง กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลและการประมวลผลข้อมูล เพื่อนำมาตัดสินใจเกี่ยวกับคุณภาพของหลักสูตรเป็นการตรวจสอบการดำเนินกิจกรรมทั้งหมดและนำมาปรับปรุง พัฒนาการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม

ดังนั้นองค์ประกอบสำคัญ 4 ขั้นตอนของกระบวนการมีส่วนร่วมนี้ ผู้วิจัยได้นำไปสร้างแบบสอบถามเพื่อศึกษาสภาพการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมแล้วนำเสนอแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2

3. บริบทของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2

การจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 อาศัยหลักการในการจัดระบบ และกระบวนการจัดการศึกษา ตามมาตรา 9 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 คือ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 6-8)

1. มีเอกภาพด้านนโยบายและมีความหลากหลายในทางปฏิบัติ นั่นคือ มีการติดตามตรวจสอบการปฏิบัติตามนโยบายที่มีประสิทธิภาพ แต่ผู้ปฏิบัติมีอิสระที่จะเลือกปฏิบัติตามแนวทางที่เหมาะสมของตนเอง ดังนั้นแต่ละเขตพื้นที่การศึกษาจึงใช้กรอบนโยบายของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นแนวทางในการบริหารจัดการ และในขณะเดียวกันจะมีการกำหนดนโยบายตามความต้องการและความจำเป็นของตนเองเพื่อบริหารจัดการการศึกษาในระดับเขตพื้นที่ด้วย

2. มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นั่นคือ มีการกำหนดขอบเขตอำนาจการตัดสินใจขององค์กรหลักทั้งสามองค์กรดังกล่าวอย่างชัดเจน

ไม่ก้าวก่ายซ้ำซ้อนกัน ดังนั้น การกระจายอำนาจจึงควรถึงมือผู้ปฏิบัติให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ภารกิจหลักของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 จึงอยู่ที่การกำกับดูแล สนับสนุนและส่งเสริมให้สถานศึกษาได้บริหารจัดการศึกษาให้เป็นไปตามนโยบายที่กำหนดโดย สถานศึกษามีอิสระในการกำหนดความต้องการการดำเนินการและการตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ งานงบประมาณ งานบริหารบุคคลและงานบริหารทั่วไป

3. มีการกำหนดมาตรฐานคุณภาพการศึกษาและจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษา ทุกระดับและทุกประเภทการศึกษา นั่นคือ ทั้งเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษามีมาตรฐานและ ตัวชี้วัดคุณภาพการศึกษาและการบริหารจัดการที่ชัดเจนจนสามารถประเมินและตรวจสอบได้ ดังนั้น ทั้งเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาจึงมีการดำเนินงาน โดยอาศัยแนวทางและวิธีการ ต่อไปนี้

3.1 มีเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพองค์กร มีมาตรฐานการปฏิบัติงานขององค์กร และ มีดัชนีชี้วัดคุณภาพองค์กรที่สามารถประเมินได้

3.2 มีการบริหาร และจัดการตามเกณฑ์มาตรฐาน และดัชนีชี้วัดมาตรฐานที่กำหนด

3.3 มีการประเมินคุณภาพองค์กร โดยคณะกรรมการทั้งภายในและจากภายนอก องค์กร

3.4 มีการรายงานผลการประเมินต่อหน่วยงานที่รับผิดชอบ และเปิดเผยผลการประเมิน

3.5 มีการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องหรือพัฒนาคุณภาพตามเงื่อนไขมาตรการและ คาบเวลาที่กำหนด

4. มีหลักการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู ณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาและ การพัฒนาครู ณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง นั่นคือ ทั้งเขตพื้นที่การศึกษาและ สถานศึกษาต้องมีแผนและ โครงการพัฒนาบุคลากรที่ต่อเนื่องชัดเจน

5. มีการระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา นั่นคือ ทั้งเขตพื้นที่ การศึกษา และสถานศึกษาจำเป็นต้องมีแนวคิดและวิธีการในการระดมทรัพยากร มาใช้ในการจัด การศึกษา การสร้างและใช้ประโยชน์จากเครือข่ายความร่วมมือเพื่อการบริหารและการจัดการศึกษา การสร้างและใช้ประโยชน์จากเครือข่ายความร่วมมือเพื่อการบริหารและการจัดการศึกษา จากหน่วยงาน องค์กร บุคคล ทั้งภาครัฐและเอกชน ทั้งระดับหน่วยงาน สถานศึกษา และเขตพื้นที่ การศึกษาจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง

6. มีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น นั่นคือ ทั้งเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา จึงดำเนินการโดยอาศัยคณะกรรมการที่มาจากผู้มี

ส่วนร่วมฝ่ายต่าง ๆ ให้เข้ามามีบทบาทในฐานะผู้ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมรับผิดชอบไม่ใช่เป็นเพียงคณะกรรมการที่มีหน้าที่ให้ข้อเสนอแนะหรือให้คำปรึกษาเพียงอย่างเดียว

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 (2550, หน้า 6) ได้กล่าวถึงการจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 มีลักษณะการดำเนินงานการจัดการศึกษาที่คล้ายกัน โดยเฉพาะในเรื่องหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนาศักยภาพของนักเรียนในด้านทักษะวิชาการ การพัฒนาในด้านคุณธรรมจริยธรรม การสร้างเสริมความสัมพันธ์กับชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ตลอดจนการพัฒนาสภาพแวดล้อมของโรงเรียนให้น่าอยู่ และเอื้อต่อการเรียนรู้เพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 การวางแผนเพื่อจัดการศึกษา และการพัฒนาหลักสูตร จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งที่จะช่วยในการแก้ไขปัญหาของประเทศชาติในระยะยาว เป็นการวางรากฐานความมั่นคงของท้องถิ่น และประเทศชาติอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้เนื่องจากสภาพปัญหาของสังคมไทยทางด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ และด้านศิลปวัฒนธรรม ล้วนแต่มีส่วนเกี่ยวข้องกับระบบการศึกษาทั้งสิ้น การจัดการศึกษาในระบบการศึกษาภาคบังคับ หรือการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความรู้และทักษะเฉพาะด้าน สิ่งที่สำคัญที่สุดในการจัดระบบการศึกษาต้องคำนึงถึงระบบการพัฒนาที่ยั่งยืน สอดคล้องกับสภาพความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก สอดคล้องกับสังคมและวัฒนธรรมของประเทศเป็นสำคัญ จึงควรเป็นระบบที่สามารถสร้างความเข้มแข็งให้กับสังคมไทยได้ทุกท้องถิ่นของประเทศ

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การบริหารหลักสูตรเพื่อจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 มีการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาที่ยึดการจัดรูปแบบที่หลากหลาย เน้นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคมการเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุน ให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยมีจุดมุ่งหมายหลักคือ มุ่งพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจมีคุณภาพ เป็นคนดี คนเก่ง มีระเบียบวินัย มีความซื่อสัตย์ รับผิดชอบต่อตนเองและสังคมส่วนรวม

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 งานวิจัยในประเทศ

สถิตย์ ทราญทอง (2552, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนเทศบาลบ้านศรีตะกั่วป่าการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา

การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการ และศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการบริหารงาน วิชาการตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนเทศบาลบ้านศรีตะกั่วป่า แบบการวิจัยที่ใช้เป็นแบบวิจัย เชิงสำรวจ มีวิธีการวิจัยดังนี้ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูโรงเรียนเทศบาลศรีตะกั่วป่า จำนวน 30 คน ให้หลักเกณฑ์ครูปฏิบัติการสอน 3 ระดับชั้น คือ ระดับชั้นอนุบาลศึกษา ระดับชั้น ประถมศึกษา และระดับ ชั้นมัธยมศึกษา โดยใช้แบบสอบถามประเภทปลายปิดที่เป็นมาตราส่วน 5 ระดับเป็นเครื่องมือของการวิจัย ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามมีค่าเท่ากับ 0.97 การวิเคราะห์ ข้อมูลใช้ค่าสถิติค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) ครูมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูโรงเรียนเทศบาลบ้านศรีตะกั่วป่าโดยรวมอยู่ใน ระดับมาก และรายด้านอยู่ในระดับ มาก ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนา กระบวนการเรียนรู้ ด้านวัดผลประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน ด้านพัฒนาระบบประกัน คุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา ด้านการ พัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและด้านการส่งเสริม ชุมชนให้มีความรู้เข้มแข็งทางวิชาการ 2) ครูเพศชายมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการ โรงเรียน เทศบาลบ้านศรีตะกั่วป่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก รายด้านพบว่ามีส่วนร่วมในระดับมาก 7 ด้าน มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางได้แก่ด้านการส่งเสริมชุมชนให้มีความรู้ทางวิชาการ ส่วนครูเพศ หญิงมีส่วนร่วมโดยรวมอยู่ในระดับมาก รายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน และ 3) ครู ประสพการณ์การสอนน้อยมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการโรงเรียนเทศบาลบ้านศรีตะกั่วป่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก รายด้านพบว่า มีส่วนร่วมในระดับ มาก 7 ด้าน มีส่วนร่วมอยู่ในระดับ ปานกลาง ได้แก่ ด้านส่งเสริมชุมชนให้มีความรู้เข้มแข็งทางวิชาการ ส่วนครูที่มีประสบการณ์ การสอนมาก มีส่วนร่วมโดยรวมอยู่ในระดับ มาก รายด้านพบว่า อยู่ในระดับ มากทุกด้าน

ฐวิทย์ พิทักษ์พรพันธุ์ (2544, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมในการบริหาร โรงเรียนขององค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัย พบว่า 1) การมีส่วนร่วม ในการบริหารโรงเรียนขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดอุบลราชธานีในภาพรวม และ ในรายได้ด้านทุกด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายด้านโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงสุดลงมา อันดับแรกคือ ด้านการบริหารงานธุรการ การเงิน และพัสดุ รองลงมาคือ ด้านวิชาการ ด้านกิจการ นักเรียน และด้านการบริหารงานบุคลากร ตามลำดับ และ 2) การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมใน การบริหารโรงเรียนขององค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดอุบลราชธานี ระหว่างสมาชิกองค์การ บริหารส่วนตำบลจังหวัดอุบลราชธานีและผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงาน การประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี เมื่อจำแนกตามอายุ ระดับ

การศึกษา รายได้ของครอบครัว และลักษณะการมีส่วนร่วม ในภาพรวมเป็นความต้องการที่ไม่แตกต่างกัน

สุขุม อ่อนค้อม (2550, อ้างถึงใน สถิตย์ ทราทอง, 2552, หน้า 42) ได้ศึกษาเรื่อง ความต้องการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของครูและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า 1) ความต้องการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของครูและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์เขต 3 ใน 4 ด้านคือ 1.1) งานวิชาการ 1.2) งานงบประมาณ 1.3) งานบุคคล และ 1.4) งานบริหารทั่วไป พบว่า ทั้งสองกลุ่มมีความต้องการอยู่ในระดับมาก โดยมีกลุ่มคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีค่าเฉลี่ยสูงสุดรองลงมา คือ กลุ่มครู เมื่อพิจารณาโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยระดับความต้องการสูงสุดลงมา พบว่า ทั้งกลุ่มครูและกลุ่มคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเห็นตรงกัน อันดับแรกคือ งานงบประมาณ รองลงมา คือ งานทั่วไป อันดับที่สามคือ งานวิชาการ และอันดับสุดท้าย คือ งานบุคคล ตามลำดับ 2) การเปรียบเทียบความต้องการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 เมื่อจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงานพบว่า เป็นความต้องการที่ไม่แตกต่างกัน และ 3) การเปรียบเทียบความต้องการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 เมื่อจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และระยะเวลาในการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน พบว่า เป็นความต้องการที่ไม่แตกต่างกัน ยกเว้นเมื่อจำแนกตามลักษณะการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน เป็นความต้องการที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สถาพร ไกษชาติ (2548, บทคัดย่อ) ผู้วิจัยได้ศึกษาการศึกษาการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจบริหารโรงเรียนของครูในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจบริหารโรงเรียนของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับ มากทุกด้านยกเว้นด้านงานบุคลากรอยู่ในระดับปานกลาง การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจบริหารโรงเรียนของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามเพศโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจบริหารโรงเรียนของครูในโรงเรียนสังกัด สำนักงานการประถมศึกษา สังกัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทุกด้าน โดยครูที่อยู่ในโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลางมีส่วนร่วมใน

การตัดสินใจบริหารโรงเรียนมากกว่าครูที่อยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่ จึงสรุปได้ว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียน ครูจะมีส่วนร่วมในการตัดสินใจบริหารงานโรงเรียนตามขอบข่ายงานทั้ง 4 ด้าน คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการบริหารงานวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารทั่วไป แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนให้ประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพนั้น นอกจากผู้บริหารจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในขอบข่ายแล้ว บริหารจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในแนวคิดทฤษฎีทางการบริหารด้วย การบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยยึดวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาร่วมกัน โดยเฉพาะการเปิดโอกาสให้ครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การดำเนินงาน ผลประโยชน์และการประเมินผล อันเป็นขั้นตอนกระบวนการบริหารที่สำคัญ ถือได้ว่าผู้บริหารสนับสนุนให้ครูได้มีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนและส่งเสริมการทำงานเป็นทีม เป็นการให้เกิดศักยภาพของสร้างขวัญกำลังใจทำให้ครูมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งน่าจะส่งผลให้การดำเนินการบริการงานของโรงเรียนประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ

นัยนา อังคุตรานนท์ (2553, บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของครูสอนในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาชั้น พื้นฐาน สังกัดเทศบาลเมืองกาญจนบุรีผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมของครูผู้สอนในการบริหารงานวิชาการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ ด้านพัฒนากระบวนการเรียนรู้ รองลงมา คือ ด้านการวัดผลประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียนและด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา สำหรับการมีส่วนร่วม ระดับปานกลาง คือ ด้านการประสานความร่วมมือการพัฒนางานวิชาการกับสถานศึกษาอื่น และด้านการนิเทศการศึกษา ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของครูสอนในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดเทศบาลเมืองกาญจนบุรีจำแนกตามประสบการณ์การสอนของครู โดยภาพรวมมีความแตกต่างกันส่วนรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีความแตกต่างกันผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นปัญหาหรืออุปสรรคการมีส่วนร่วมของครูสอนในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดเทศบาลเมืองกาญจนบุรีพบว่า ปัจจัยที่ส่งเสริม 3 ลำดับแรกคือ โรงเรียนตั้งอยู่ในท้องถิ่นที่มีความเจริญ มีสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอนครบถ้วน และบุคลากรมีความรู้ความสามารถ ส่วนปัจจัยที่เป็นปัญหาหรืออุปสรรคคือ สถานศึกษามีกิจกรรมมากครูต้องรับผิดชอบงานหลายด้าน และต้องสอนหลายชั้น /หลายวิชา

4.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

กิง (King, 1984, p. 1593-A, อ้างถึงใน นฤมล เจริญพรสกุล, 2561, หน้า 44) ได้ทำการวิจัยเรื่องโรงเรียนในฐานะเป็นชุมชนกับความสัมพันธ์ของสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน มีจุดมุ่งหมาย

ของการวิจัยเพื่อแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสามารถลดความแตกแยกของชุมชนได้โดยการสร้างความสัมพันธ์ด้วยวิธีทางประชาธิปไตยให้เกิดความรู้สึกว่าโรงเรียนเป็นชุมชน ผู้ศึกษาได้วิเคราะห์ผลวิเคราะห์ ผลการวิจัยบุคคลอื่นได้จิตใจไว้แล้ว ผลการศึกษาพบว่า หากเปิดโอกาสให้บุคคลได้เข้าไปเกี่ยวข้องหรือมีส่วนร่วมในการสร้างกฎเกณฑ์นั้นไว้ และจะปฏิบัติตามกฎเกณฑ์มากขึ้นหากบุคคลมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและรับผิดชอบต่อการดำเนินงานของโรงเรียนทำให้ความขัดแย้งต่าง ๆ ที่มีน้อยลง

วิทเทกเคอร์ (Whitaker, 1987, Abstract) ได้ศึกษาทัศนะของผู้ปกครอง และผู้บริหารที่มีต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนบริเวณที่ตั้งของโรงเรียนในเมืองเกี่ยวกับการวินิจฉัยสั่งการหรือตัดสินใจด้านการศึกษา พบว่า ผู้ปกครองรู้สึกว่าการไม่สะดวกในการรับรู้ข้อมูลหรือประกาศเกี่ยวกับโรงเรียน เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในเรื่องนโยบายการตัดสินใจทางการศึกษา แต่ผู้บริหารกลับเห็นว่าผู้ปกครองยังมีอิทธิพลต่อโรงเรียน แม้จะมีความสนใจน้อย ผู้วิจัยจึงสรุปว่าชุมชนมีความสำคัญและควรมีส่วนร่วมในการปรับปรุงโรงเรียน ซึ่งบุคลากรในโรงเรียนควรตระหนักถึง และวางโครงการร่วมกันให้บุคคลในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียน

เบลด และบลาส (Blade & Blasé, 1996, pp. 557-571) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการบริหารงานโรงเรียน ผลวิจัยพบว่า ปัจจัยที่สำคัญที่มีผลต่อการบริหารงานโรงเรียน คือ บุคลากร ซึ่งได้แก่ ผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา และคณะกรรมการบริหารโรงเรียน กลุ่มบุคคลดังกล่าวจะเป็นผู้มีส่วนร่วมสำคัญในการกำหนดแผนงาน นโยบายของโรงเรียนการวางแผนกำหนดตำแหน่งบุคลากร เจ้าหน้าที่ทางราชการ การเจรจาข้อตกลง และสถานการณ์ต่าง ๆ เป็นสิ่งสำคัญที่จะสะท้อนให้เห็นถึงผลการดำเนินงานของโรงเรียน เพื่อมุ่งสู่เป้าหมายแห่งความสำเร็จ

มิลเลอร์ (Miller, 1996, p. 475, อ้างถึงใน ศิริพร อินทร์ใจเอื้อ, 2562, หน้า 1033-1043) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษาในมณฑลรัฐสเตอร์เจียน โดยได้ทำการศึกษาถึงสภาพการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการโรงเรียนในปัจจุบันและบทบาทหน้าที่ที่จะต้องดำเนินการในอนาคต ผลการวิจัยพบว่า การติดต่อประสานงานระหว่างโรงเรียนกับคณะกรรมการโรงเรียน มีความสำคัญมากต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการโรงเรียนคณะกรรมการโรงเรียนต้องการที่จะทำหน้าที่อย่างเต็มบทบาทและตอบสนองความต้องการของชุมชน โรงเรียนจำเป็นต้องมีคณะกรรมการโรงเรียน

วิลสัน (Wilson, 1997, pp. 547-558) ศึกษารูปแบบของโรงเรียนชุมชนในเรื่องการประสานประสิทธิผล จากการที่โรงเรียนชุมชนในอเมริกามีปัญหาเรื่องการศึกษาเกิดจากความขัดแย้งระหว่างรูปแบบต่าง ๆ ของโรงเรียนคือรูปแบบการบริหารการศึกษาโดยมุ่งตอบสนอง

ความต้องการของนักเรียนการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานรูปแบบการจัดการแบบประชาธิปไตย การกระจายอำนาจและการระดมทุนจากชุมชนสรุปเป็นแบบที่แตกต่างกัน 2 แบบคือแบบใช้วิธีการของการตลาดเป็นพื้นฐานและวิธีการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานซึ่งยังพบข้อบกพร่องอยู่ 2 แบบ การศึกษานี้จึงมุ่งเสนอรูปแบบที่ 3 ที่เป็นไปตามทฤษฎีองค์การมากกว่าเศรษฐศาสตร์ และการเมืองรูปแบบนี้เน้นย้ำความร่วมมือของชุมชน และระบบองค์การย่อยที่ประสานงานระหว่างบุคคลในเรื่องการรับรู้ระบบการทำงานของโรงเรียน

จากแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม ของ นักวิชาการไทยและต่างประเทศ ที่แสดงไว้อย่างหลากหลาย สรุปได้ว่า นักวิชาการทั้งหลายมีความเห็นตรงกันว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม ที่มีประสิทธิภาพนั้น ควรให้โรงเรียนบริหารจัดการตนเองตามความต้องการของท้องถิ่น โดยความร่วมมือของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย และประชาชน ตลอดจนองค์กรทั้งของรัฐและเอกชนในท้องถิ่นนั้น โดยมุ่งหวังประสิทธิผลของการศึกษาที่เกิดขึ้นกับนักเรียนในโรงเรียนเป็นสำคัญ ทั้งนี้การบริหารงานหลักสูตรในโรงเรียนนั้นต้องสอดคล้องกับนโยบายของรัฐและความต้องการของชุมชนประสานกับทุกฝ่ายเพื่อให้การจัดการเรียนการสอนให้ได้คุณภาพและมีผลสัมฤทธิ์ที่สูงขึ้นซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องพัฒนาให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายเป็นคนเก่ง ดี และมีความสุข ตามความต้องการของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และชุมชนต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเป็น 2 ขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 จำนวน 15 โรงเรียน ครูผู้สอนจำนวน 158 คน

ตาราง 3 จำนวนข้าราชการครูโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2

ที่	โรงเรียน	ประชากร
1	โรงเรียนชุมชนวัดคันเขือก (ถาวรวิทย์อุปถุค)	12
2	โรงเรียนดีมาอุปถัมภ์	11
3	โรงเรียนบ้านคลองไต่ะนุ้ย	11
4	โรงเรียนบ้านคลองพระพิมล	13
5	โรงเรียนบ้านคลองหนึ่ง	7
6	โรงเรียนราษฎร์นิยม (จอประยูรอุปถัมภ์)	10

ตาราง 3 (ต่อ)

ที่	โรงเรียน	ประชากร
7	โรงเรียนวัดคลองเจ้า (เข้มขันราษฎร์บำรุง)	10
8	โรงเรียนวัดเชิงเลน	11
9	โรงเรียนตำหนักเหนือ (ชั้นวิทยานุสรณ์)	9
10	โรงเรียนบางรักใหญ่ (สายอักษรศรี)	14
11	โรงเรียนวัดลากค้อน	9
12	โรงเรียนศรีราษฎร์ (เอนกนาครราษฎร์บำรุง)	9
13	โรงเรียนวัดศาลากุล	9
14	โรงเรียนวัดอินทร์	12
15	โรงเรียนวัดอินทาราม (สงฆ์อานอุทิศ)	11
รวม		158

ที่มา : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2, 2550, หน้า 3

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรแบบมีส่วนร่วมของครูผู้สอน แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะแบบสำรวจรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก ตามกรอบแนวคิดการบริหารหลักสูตรแบบมีส่วนร่วม

ด้านที่ 1 การเตรียมการและการวางแผนหลักสูตร

ด้านที่ 2 การดำเนินงานหลักสูตร

ด้านที่ 3 บริหารหลักสูตร

ด้านที่ 4 การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร

ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ ตามแบบวิธีของลิเคิร์ต (Likert, 1932, pp. 1-55) โดยกำหนดเกณฑ์ในการให้คะแนน ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรแบบมีส่วนร่วมอยู่ใน
ระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรแบบมีส่วนร่วมอยู่ใน
ระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรแบบมีส่วนร่วมอยู่ใน
ระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรแบบมีส่วนร่วมอยู่ใน
ระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรแบบมีส่วนร่วมอยู่ใน
ระดับน้อยที่สุด

2. การสร้างเครื่องมือหรือพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.2 วิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาเพื่อกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย โดยอาศัย
หลักการทฤษฎีการสังเคราะห์และคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ

2.3 สร้างแบบสอบถามฉบับร่างให้ครอบคลุมตามกรอบแนวคิด และวัตถุประสงค์
การวัดในแต่ละเรื่อง จำนวน 33 ข้อ และนำไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

2.3.1 ด้านการเตรียมการและการวางแผนหลักสูตร ได้แก่ ข้อ 1-7

2.3.2 ด้านการดำเนินงานหลักสูตร ได้แก่ ข้อ 8-15

2.3.3 ด้านการบริหารหลักสูตร ได้แก่ ข้อ 16-26

2.3.4 ด้านการประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร ได้แก่ ข้อ 27-33

2.4 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อ
พิจารณาและนำมาปรับปรุงแก้ไข

2.5 นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจพิจารณาความเหมาะสมของเนื้อหา
ความชัดเจนของภาษา และโครงสร้าง ซึ่งมีผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน คุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญเป็น
ผู้บริหารสถานศึกษา มีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาโท มีประสบการณ์ทำงานไม่น้อยกว่า 5 ปี

จำนวน 2 ท่าน เป็นนักวิชาการทางด้านบริหารการศึกษาและเป็นอาจารย์ผู้สอนในสาขาวิชาการบริหารการศึกษา จำนวน 3 ท่าน

2.6 นำแบบสอบถามมาหาค่าความสอดคล้อง (IOC : Index of item objective congruence) (สุรพงษ์ คงศักดิ์ และ ชีรชาติ ธรรมวงศ์, 2555, เว็บไซต์) ซึ่งค่าความสอดคล้องของแบบสอบถามฉบับนี้มีค่าอยู่ระหว่าง 0.80 - 1.00

2.7 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มประชากรจำนวน 30 คน ซึ่งเป็นโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 ซึ่งมีบริบทของโรงเรียนคล้ายกับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 วันที่ 18 -25 เมษายน 2565 ซึ่ง มีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง 0.90-0.96 และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach's alpha coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach, 1970, p. 161) ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.97

2.8 ทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้เก็บรวบรวมข้อมูลกับประชากรของการวิจัยคือ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเป็นลำดับดังนี้

1. ผู้วิจัยประสานงานเพื่อขอหนังสืออนุญาตเก็บข้อมูลจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ไปยังผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. นำส่งแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความร่วมมือให้กับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19 ผู้วิจัยจึงเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยนำส่งแบบสอบถามโดยแนบ QR CODE ใช้การตอบแบบสอบถามด้วย Google Form ในช่วงเวลาราชการ พร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม ให้กับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 เพื่อขอความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามพร้อมนัดหมายเวลา

3. ผู้วิจัยสรุปแบบสอบถาม หลังจากส่งแบบสอบถามไปแล้ว ระหว่างวันที่ 2 พฤษภาคม -15 พฤษภาคม พ.ศ. 2565 และได้รับการตอบแบบสอบถามกลับคืนมา จำนวน 158 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ โดยเน้นการนำเสนอแบบสอบถามที่รวบรวมจากประชากร วิเคราะห์ด้วยระบบคอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูป โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. นำแบบสอบถามมาตรวจสอบ และคัดเลือกแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์
2. นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาลงเลขที่ ตัดตารางลงคะแนนรายชื่อให้ตรงกับเลขที่ของฉบับ
3. วิเคราะห์สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถามโดยแจกแจงความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) เพื่ออธิบายลักษณะของประชากร
4. วิเคราะห์ระดับบทบาทผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) รายข้อ รายด้าน และรายภาพรวม

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการใช้สถิติในการวิจัย ดังนี้

1. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ
  - 1.1 หาค่าดัชนีความเที่ยงตรงของเนื้อหา โดยใช้ค่า IOC
  - 1.2 วิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ ตามวิธีการของ ครอนบาค (Cronbach, 1970, p. 161) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient)
2. สถิติพื้นฐาน
  - 2.1 ค่าเฉลี่ย (μ)
  - 2.2 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียน

ขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2

ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 5 คน โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกดังนี้

1. ผู้บริหารที่มีวุฒิทางการศึกษาในด้านการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา
2. ผู้บริหารที่มีผลงานโดดเด่นในด้านการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา
3. ผู้บริหารที่มีหน้าที่บริหารงานในด้านการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ได้แก่
  - 3.1 นางสาวจุฬารัตน์ ไหมคำ ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดต้นเชือก

3.2 นางสาวณิชาภัทร จินดาวงษ์ รักษาการผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านคลองพระพิมล

3.3 นายไกรสร ชุ่มศรี รักษาการผู้อำนวยการโรงเรียนดีมาอุปถัมภ์

3.4 นายอนิรุทธิ์ เนตรวิจิตร ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดตาก้อน

3.5 นางอรรณณ แสงสุวรรณ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

นันทบุรี เขต 2

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ แนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นันทบุรี เขต 2

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างเป็นแบบลักษณะคำถามปลายเปิดและมีการกำหนดหัวข้อศึกษาล่วงหน้าโดยใช้แบบสัมภาษณ์ เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการบริหารงานหลักสูตรสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นันทบุรี เขต 2 โดยผู้วิจัยนำประเด็นหลักที่มีระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด ที่ได้จากการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 มาสร้างเป็นแนวคำถามในการสัมภาษณ์

การสร้างหรือพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยนำประเด็นหลักที่มีระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด ที่ได้จากการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 มาสร้างเป็นแนวคำถามในการสัมภาษณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. นำแบบสัมภาษณ์พร้อมหนังสือขออนุญาตให้เก็บรวบรวมข้อมูลไปขอความร่วมมือและแนะนำวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลให้ผู้บริหารสถานศึกษา
2. ผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก เป็นรายบุคคล เพื่อหาแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 2 ระหว่างวันที่ 23 - 30 กรกฎาคม พ.ศ. 2565

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ประมวลข้อมูลตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาจัดระบบ
2. ทำความเข้าใจ และวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดจากประสบการณ์ในการศึกษาแนวคิดผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 ของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ
3. วิเคราะห์ข้อมูลสรุปผลเป็นความเรียงที่เป็นข้อความซ้ำกันหรือคล้ายกัน โดยรวบรวมข้อมูลที่อยู่ในกลุ่มความหมายเดียวกันไว้ในที่เดียวกัน แล้วประมวลผล สรุปประเด็นสำคัญ และอภิปรายผลการวิจัย

Graduate School ARU.

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมและนำเสนอแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 ดังนั้นผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยโดยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2

จากผลการศึกษาสภาพการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 ดังตาราง 4-10

ตาราง 4 จำนวนและร้อยละข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม การบริหาร
หลักสูตรสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาชนานนทบุรี เขต 2

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	61	38.61
หญิง	97	61.39
รวม	158	100
วุฒิการศึกษา		
ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	134	84.81
ปริญญาโท	23	14.56
ปริญญาเอก	1	0.63
รวม	158	100
ประสบการณ์การปฏิบัติงาน		
น้อยกว่า 5 ปี	31	19.63
5 - 10 ปี	94	59.49
11 ขึ้นไป	33	20.88
รวม	158	100

จากตาราง 4 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชนานนทบุรี เขต 2 ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 61.39 วุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 84.81 และมีประสบการณ์การปฏิบัติงานระหว่าง 5 - 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 59.49

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 โดยภาพรวม

การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา แบบมีส่วนร่วม	ระดับการมีส่วนร่วม			
	μ	σ	การแปลผล	อันดับ
1. ด้านการเตรียมการและการวางแผนหลักสูตร	4.23	0.825	มาก	1
2. ด้านการดำเนินงานหลักสูตร	4.17	0.844	มาก	3
3. ด้านการบริหารหลักสูตร	4.13	0.875	มาก	4
4. ด้านการประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร	4.17	0.820	มาก	2
รวมเฉลี่ย	4.18	0.841	มาก	

จากตาราง 5 พบว่า ระดับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.18$) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการเตรียมการและการวางแผนหลักสูตร ($\mu = 4.23$) รองลงมา คือ ด้านการประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร ($\mu = 4.17$) ด้านการดำเนินงานหลักสูตร ($\mu = 4.17$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การบริหารหลักสูตร ($\mu = 4.13$) ตามลำดับ

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม
ของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2
ด้านการเตรียมการและการวางแผนหลักสูตร

ด้านการเตรียมการและการวางแผนหลักสูตร	ระดับการมีส่วนร่วม			
	μ	σ	การแปลผล	อันดับ
1. สถานศึกษาจัดตั้งคณะกรรมการบริหาร หลักสูตรสถานศึกษา จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	4.26	0.720	มาก	2
2. สถานศึกษามีการวิเคราะห์สภาพ ปัญหา จุดเน้น ตามความต้องการของชุมชนและ สถานศึกษาที่สอดคล้องกับนโยบายและ เป้าหมายหลักสูตร	4.34	0.790	มาก	1
3. สถานศึกษามีการวิเคราะห์ความต้องการ ตาม ความถนัดและความสนใจของผู้เรียนให้ สอดคล้องกับหลักสูตร	4.20	0.824	มาก	6
4. สถานศึกษาจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ การศึกษาโดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการ จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา	4.22	0.834	มาก	4
5. สถานศึกษาจัดประชุมผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และนักเรียนในการเตรียมการและการ วางแผนเกี่ยวกับหลักสูตร	4.21	0.885	มาก	5
6. สถานศึกษาจัดอบรมให้ครูมีความรู้ ความ เข้าใจ และตระหนักถึงหลักสูตรที่เน้นการมี ส่วนร่วม	4.26	0.871	มาก	3
7. สถานศึกษามีการจัดทำแผนสำรวจแหล่ง เรียนรู้สำหรับผู้เรียน	4.14	0.872	มาก	7
รวมเฉลี่ย	4.23	0.825	มาก	

จากตาราง 6 พบว่า ระดับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 ด้านการเตรียมการและการวางแผนหลักสูตร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.23$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษามีการวิเคราะห์สภาพ ปัญหาจุดเน้น ตามความต้องการของชุมชน และสถานศึกษาที่สอดคล้องกับนโยบายและเป้าหมายหลักสูตร ($\mu = 4.34$) รองลงมา คือ สถานศึกษาจัดตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ($\mu = 4.26$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษามีการจัดทำแผนสำรวจแหล่งเรียนรู้สำหรับผู้เรียน ($\mu = 4.14$) ตามลำดับ

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 ด้านการดำเนินงานหลักสูตร

ด้านการดำเนินงานหลักสูตร	ระดับการมีส่วนร่วม			
	μ	σ	การแปลผล	อันดับ
1. สถานศึกษาร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกำหนด จุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษาให้ สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ความต้องการของ ชุมชน และความต้องการของผู้เรียน	4.29	0.816	มาก	1
2. สถานศึกษาร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกำหนด คุณลักษณะอันพึงประสงค์และเป้าหมายใน การพัฒนาผู้เรียน	4.24	0.784	มาก	2
3. สถานศึกษามีการกำหนดสาระรายปีร่วมกับ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	4.09	0.826	มาก	6
4. สถานศึกษากำหนดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน อย่างหลากหลาย	4.08	0.882	มาก	7
5. สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครูและผู้เรียนมีการ จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน	4.06	0.893	มาก	8

ตาราง 7 (ต่อ)

ด้านการดำเนินงานหลักสูตร	ระดับการมีส่วนร่วม			
	μ	σ	การแปลผล	อันดับ
6. สถานศึกษาส่งเสริมให้ครูมีการสร้างกิจกรรมที่สอดคล้องกับความถนัดและความสนใจของผู้เรียน	4.23	0.835	มาก	3
7. สถานศึกษาส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ค้นคว้าเพิ่มเติมในสิ่งที่สนใจด้วยตนเอง	4.21	0.885	มาก	4
8. สถานศึกษาส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการได้จากสิ่งที่เรียนไปใช้ในชีวิตประจำวัน	4.19	0.837	มาก	5
รวมเฉลี่ย	4.17	0.844	มาก	

ตาราง 7 พบว่า ระดับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ด้านการดำเนินงานหลักสูตร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.17$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษาร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ความต้องการของชุมชน และความต้องการของผู้เรียน ($\mu = 4.29$) รองลงมา คือ สถานศึกษาร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์และเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียน ($\mu = 4.24$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครูและผู้เรียนมีการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน ($\mu = 4.06$) ตามลำดับ

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม
ของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2
ด้านการบริหารหลักสูตร

ด้านการบริหารหลักสูตร	ระดับการมีส่วนร่วม			
	μ	σ	การแปลผล	อันดับ
1. สถานศึกษาจัดโครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริม การมีส่วนร่วมของผู้เรียน	4.26	0.820	มาก	1
2. สถานศึกษาจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่ ส่งเสริมและตอบสนองความต้องการ ความ ถนัด ความสนใจ และเน้นการมีส่วนร่วมของ ผู้เรียน	4.18	0.793	มาก	2
3. สถานศึกษาสนับสนุนให้ครูมีสื่อการเรียนรู้ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา	4.13	0.818	มาก	6
4. สถานศึกษาสนับสนุนครูจัดกิจกรรมการเรียน การสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงคิดเห็น และครูสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ร่วมกันได้	4.07	0.847	มาก	10
5. สถานศึกษาส่งเสริมครูจัดกิจกรรมการเรียน การสอนให้นักเรียนแต่ละคนได้พัฒนาตนเอง	4.05	0.893	มาก	11
6. สถานศึกษาส่งเสริมครูให้มีกระบวนการ ช่วยเหลือ ให้คำแนะนำและมีกระบวนการ แก้ปัญหาร่วมกัน	4.16	0.874	มาก	3
7. สถานศึกษาส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการ เรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนยอมรับใน ข้อดี ข้อเสียของตนเอง	4.16	0.896	มาก	4
8. สถานศึกษาสนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมการ เรียนการสอนที่ส่งเสริมการทำงานร่วมกับ ผู้อื่น	4.10	0.915	มาก	8

ตาราง 8 (ต่อ)

ด้านการบริหารหลักสูตร	ระดับการมีส่วนร่วม			
	μ	σ	การแปลผล	อันดับ
9. สถานศึกษาสนับสนุนครูจัดแหล่งเรียนรู้ทั้ง ภายในและภายนอกสถานศึกษาให้ หลากหลายเหมาะสมกับสภาพของ สถานศึกษาและชุมชน	4.13	0.954	มาก	7
10. สถานศึกษาส่งเสริมให้ครูวัดและ ประเมินผลตามสภาพจริงที่เกี่ยวข้องกับ การเรียนรู้ที่เน้นการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม	4.15	0.932	มาก	5
11. สถานศึกษาดำเนินการนิเทศ กำกับติดตาม การใช้หลักสูตรสถานศึกษาร่วมกัน	4.08	0.888	มาก	9
รวมเฉลี่ย	4.13	0.875	มาก	

จากตาราง 8 พบว่า ระดับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ด้านการบริหารหลักสูตรในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.13$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษาจัดโครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียน ($\mu = 4.26$) รองลงมา คือ สถานศึกษาจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่ส่งเสริมและตอบสนองความต้องการ ความถนัด ความสนใจ และเน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน ($\mu = 4.18$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษาส่งเสริมครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียนแต่ละคนได้พัฒนาตนเอง ($\mu = 4.05$) ตามลำดับ

ตาราง 9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 ด้านการประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร

ด้านการประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร	ระดับการมีส่วนร่วม			
	μ	σ	การแปลผล	อันดับ
1. สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตรร่วมกัน	4.30	0.808	มาก	1
2. สถานศึกษากำหนดเกณฑ์และสร้างเครื่องมือการประเมินผล	4.13	0.789	มาก	5
3. สถานศึกษามีการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาประเมินผลหลักสูตร	4.17	0.744	มาก	3
4. สถานศึกษามีการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อใช้ในการปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา	4.16	0.868	มาก	4
5. คณะกรรมการประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนตามเป้าหมายการเรียนรู้แบบการทำงานร่วมกัน	4.21	0.824	มาก	2
6. คณะกรรมการประเมินการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม	4.02	0.853	มาก	7
7. สถานศึกษานำผลการประเมินการบริหารหลักสูตรสถานศึกษามาใช้ในการปรับปรุงวางแผนจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในปีการศึกษาต่อไป	4.11	0.852	มาก	6
รวมเฉลี่ย	4.17	0.820	มาก	

จากตาราง 9 พบว่า ระดับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 ด้านการประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.17$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่

มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตรร่วมกัน ($\mu = 4.30$) รองลงมา คือ คณะกรรมการประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนตามเป้าหมายการเรียนรู้แบบการทำงานร่วมกัน ($\mu = 4.21$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ คณะกรรมการประเมินการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ($\mu = 4.02$) ตามลำดับ

ตาราง 10 สรุปการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดในแต่ละด้าน เพื่อมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์เชิงโครงสร้าง

การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม	ระดับการมีส่วนร่วม		
	μ	σ	การแปลผล
1. ด้านการเตรียมการและการวางแผนหลักสูตร			
สถานศึกษามีการจัดทำแผนสำรวจแหล่งเรียนรู้สำหรับผู้เรียน	4.14	0.872	มาก
2. ด้านการดำเนินงานหลักสูตร			
สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครูและผู้เรียนมีการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน	4.06	0.893	มาก
3. ด้านการบริหารหลักสูตร			
สถานศึกษาส่งเสริมครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียนแต่ละคนได้พัฒนาตนเอง	4.05	0.893	มาก
4. ด้านการประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร			
คณะกรรมการประเมินการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม	4.02	0.853	มาก

จากตาราง 10 พบว่า ระดับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 ด้านการเตรียมการและการวางแผนหลักสูตรที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ สถานศึกษามีการจัดทำแผนสำรวจแหล่งเรียนรู้สำหรับผู้เรียน ด้านการดำเนินงานหลักสูตรที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครูและผู้เรียน

มีการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน ด้านการบริหารหลักสูตรที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ สถานศึกษา ส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนให้นักเรียนแต่ละคนได้พัฒนาตนเอง และด้านการ ประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ คณะกรรมการประเมินการบริหารหลักสูตร สถานศึกษาเพื่อการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียน ขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2

จากผลการนำเสนอแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของ โรงเรียน ขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 ผู้วิจัยได้สรุป ตามประเด็นที่สัมภาษณ์มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ 1 ด้านการเตรียมการและการวางแผนหลักสูตร

แนวทางการจัดทำแผนสำรวจแหล่งเรียนรู้สำหรับผู้เรียน ผู้ให้ข้อมูลหลักได้เสนอ แนวทางดังนี้

“สถานศึกษาต้องดำเนินการสำรวจแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียนแล้วรวบรวมเป็น สารสนเทศในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยจัดทำเป็นทะเบียนแหล่งเรียนรู้ ส่งเสริมให้ม ีการใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน มีการ บูรณาการผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ” (คนที่ 1)

“สถานศึกษาต้องประชุมชี้แจงมอบหมายงานให้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผน สำรวจแหล่งเรียนรู้และปฏิบัติตามแผนการบริหารการใช้แหล่งเรียนรู้ที่กำหนดไว้ ครูได้ปฏิบัติ ตามแผนโดยนำนักเรียนไปศึกษาอย่างแหล่งเรียนรู้บ้างเป็นครั้งคราว ซึ่งทำให้นักเรียนได้รับความรู้ และประสบการณ์ตรงครูต้องมีการบูรณาการนำแหล่งเรียนรู้มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียน การสอน โดยปรากฏในแผนการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมพอสมควร ” (คนที่ 2)

“สถานศึกษาต้องศึกษา วิเคราะห์ปัญหา และกำหนดนโยบายและจัดทำแผนแหล่งเรียนรู้ โดยทำความเข้าใจนโยบายตามแผนหลักและหลักสูตร วิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษา กรอบสาระ ท้องถิ่นไว้ในหลักสูตรสถานศึกษา โดยให้คณะครู นักเรียนและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมใน การกำหนด ” (คนที่ 3)

“ผู้บริหารสถานศึกษา คณะครู นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และ ชุมชน ต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและจัดทำแผนแหล่งเรียนรู้ ตามแผนหลักและ หลักสูตรวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษา กรอบสาระท้องถิ่น ไว้ในหลักสูตรสถานศึกษา เน้นแหล่ง

เรียนรู้ในชุมชนเพื่อจัดการเรียนการสอนในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ จัดทำเป็นแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้” (คนที่ 4)

“ผู้บริหารและครูร่วมกันกำหนดนโยบายวางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอน ได้มีการกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้และวัตถุประสงค์ในการใช้แหล่งเรียนรู้โดยบูรณาการเข้ากับสาระการเรียนรู้ เนื่องมาจากนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่ได้กำหนดให้ทุกโรงเรียนต้องมีนโยบายและมาตรการโดยให้ครูผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันวางแผนสำรวจและใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในโรงเรียนและท้องถิ่น เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับนักเรียนแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ และมีการสนับสนุนด้านงบประมาณในการสำรวจและจัดทำแผนสำรวจแหล่งเรียนรู้อย่างเพียงพอ” (คนที่ 5)

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักทั้ง 5 ท่าน ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการสัมภาษณ์แนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 เรื่อง แนวทางการจัดทำแผนสำรวจแหล่งเรียนรู้สำหรับผู้เรียน ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

1. สถานศึกษาต้องศึกษาบริบทของสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและนอกสถานศึกษา
2. สถานศึกษาต้องสำรวจแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและนอกสถานศึกษา
3. สถานศึกษาต้องมีการกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้และวัตถุประสงค์ในการใช้แหล่งเรียนรู้ โดยบูรณาการเข้ากับสาระการเรียนรู้
4. ผู้บริหารสถานศึกษา คณะครู นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และชุมชน ต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและจัดทำแผนแหล่งเรียนรู้
5. ผู้บริหารและครูร่วมกันกำหนดนโยบายวางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอน
6. สถานศึกษาส่งเสริมให้ครูตระหนัก เห็นความสำคัญของการใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอน
7. สถานศึกษาต้องรวบรวมข้อมูลแหล่งเรียนรู้เป็นสารสนเทศในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
8. สถานศึกษาต้องจัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้
9. สถานศึกษาต้องสนับสนุนงบประมาณในดำเนินการจัดทำแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ อย่างเพียงพอ

ประเด็นที่ 2 ด้านการดำเนินงานหลักสูตร แนวทางของสถานศึกษา

เปิดโอกาสให้ครูและนักเรียนมีการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน ผู้ให้ข้อมูลหลักได้เสนอแนวทางดังนี้

“ สถานศึกษาต้องมีการจัดการอบรมระหว่างครูและตัวแทนของนักเรียนในการจัดกิจกรรมให้นักเรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตัวเองได้ ผู้เรียนมีส่วนร่วมการเรียนรู้ นำไปสู่การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน ” (คนที่ 1)

“ สถานศึกษาต้องส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีการวิเคราะห์ผู้เรียน ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ การสร้างจุดประสงค์การเรียนรู้ มีกิจกรรมที่สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา โดยให้หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้เป็นผู้ประสานงาน กำกับ ติดตาม และตรวจสอบ ” (คนที่ 2)

“ สถานศึกษาต้องให้ผู้เรียนกำหนดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ ในแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยมีครูผู้สอนเป็นผู้ชี้แนะแนวทางในการปฏิบัติ ” (คนที่ 3)

“ สถานศึกษาต้องจัดทำรายงานการใช้แผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนและครูจัดทำร่วมกัน และสรุปผล เมื่อสิ้นปีการศึกษา นำรายงานการใช้แผนการจัดการเรียนรู้ มาร่วมกันวิเคราะห์สภาพ (SWOT) หากจุดบกพร่อง จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ใหม่ขึ้นมาแก้ไขจุดบกพร่องนั้น ๆ ” (คนที่ 4)

“ ผู้บริหาร และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรดำเนินการนิเทศ ติดตามการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ การใช้แผนการจัดการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมออย่างน้อยสัปดาห์ละ 2-3 ครั้ง สถานศึกษาต้องรายงานการดำเนินการผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นจากผู้เรียนให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องรับทราบ ” (คนที่ 5)

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักทั้ง 5 ท่าน ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการสัมภาษณ์แนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 เรื่อง แนวทางการเปิดโอกาสให้ครูและนักเรียนมีการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

1. สถานศึกษาต้องให้ครูและนักเรียนร่วมกันสร้างจุดประสงค์การเรียนรู้ มีกิจกรรมที่สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา
2. สถานศึกษาต้องมีการจัดอบรมให้ครูผู้สอนและนักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้
3. สถานศึกษาต้องให้ครูและนักเรียนร่วมกันสร้างแผนการจัดการเรียนรู้
4. สถานศึกษาต้องจัดให้มีการนิเทศทั้งภายใน ภายนอกสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ จากผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

5. ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้เรียน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต้องร่วมกันวิเคราะห์สภาพ (SWOT) หาจุดบกพร่องเพื่อแก้ไขของการนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้

6. สถานศึกษาต้องรายงานการดำเนินการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และผลสัมฤทธิ์ในการจัดการเรียนการสอนให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องรับทราบ

ประเด็นที่ 3 ด้านการบริหารหลักสูตร

แนวทางการส่งเสริมครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียนแต่ละคนได้พัฒนาตนเอง ผู้ให้ข้อมูลหลักได้เสนอแนวทางดังนี้

“ สถานศึกษาต้องส่งเสริม สนับสนุน และสร้างความเข้าใจแก่ครูในโรงเรียนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 การสร้างทักษะการเรียนรู้ โดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในการขับเคลื่อนเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจที่ตรงกัน อบรมและนิเทศ เป็นพี่เลี้ยง แลกเปลี่ยนเรียนรู้และนำความรู้ไปสร้างกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียน ” (คนที่ 1)

“ สถานศึกษาต้องมีการจัดทัศนศึกษา มีการแนะนำแนวคิดหรือวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือวีดิทัศน์ พุดคุยเสวนาปรึกษาหารือ แนะนำบทความหรือหนังสือเพื่อกระตุ้นการคิด ” (คนที่ 2)

“ สถานศึกษาต้องจัดครูให้ทำงานจัดการเรียนรู้ร่วมกัน ดำเนินการตามการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพและนำความรู้ที่ได้จากการทำ PLC ไปพัฒนาผู้เรียนด้านพฤติกรรมเชิงบวก ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านการพัฒนาคำถามและพัฒนาศักยภาพทางสมอง ” (คนที่ 3)

“ สถานศึกษาต้องประเมินความก้าวหน้าการดำเนินงานการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ นิเทศติดตาม ทำงานจัดการเรียนรู้ ร่วมกันของครูอย่างเป็นระบบ ใช้การเสวนาสะท้อนผลหลังการปฏิบัติงาน เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้และพัฒนาประสิทธิภาพการดำเนินงานและพัฒนาครูอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องจากนั้นนำไปต่อยอดสู่ผู้เรียนโดยการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้สูงสุด ให้ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเอง ” (คนที่ 4)

“ สถานศึกษาต้องมีการประเมินผลการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเป็นรายเดือน รายภาคเรียน และปีการศึกษา รายงานผลผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องตามความเหมาะสม เพื่อให้ได้ข้อมูลในการปรับปรุงแก้ไขหรือพัฒนาการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และสมรรถนะหลักของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง และประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินการจัดการเรียนรู้ ในศตวรรษที่ 21 ” (คนที่ 5)

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักทั้ง 5 ท่าน ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการสัมภาษณ์ แนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 เรื่อง แนวทางการส่งเสริมครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียนแต่ละคนได้พัฒนาตนเอง ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

1. สถานศึกษาต้องสร้างความรู้ ความเข้าใจ แก่ผู้เรียนและครูผู้สอนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21
2. สถานศึกษาต้องส่งเสริมให้ครูใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในการแสวงหาสะท้อนผลหลังการปฏิบัติงานการจัดการเรียนการสอนนำไปสู่การพัฒนากระบวนการเรียนรู้และพัฒนาสมรรถนะหลักของผู้เรียน
3. สถานศึกษาต้องมีการจัดให้ครูผู้สอนและผู้เรียนให้เกิดการจัดกิจกรรม การทบทวนเนื้อหา และการทำงานร่วมกัน
4. สถานศึกษาต้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยนำสื่ออิเล็กทรอนิกส์มาใช้ เพื่อกระตุ้นการคิดของผู้เรียน
5. สถานศึกษาต้องจัดให้มีการนิเทศ และ ประเมินการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการดำเนินงานการจัดการเรียนการสอนของครูและความก้าวหน้าในการพัฒนาตนเองของนักเรียนเป็นรายเดือน รายภาคเรียน และปีการศึกษา
6. สถานศึกษาต้องรายงานผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู ความก้าวหน้าในการพัฒนาตนเอง และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องตามความเหมาะสม

ประเด็นที่ 4 ด้านการประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร

แนวทางของคณะกรรมการประเมินการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ผู้ให้ข้อมูลหลักได้เสนอแนวทางดังนี้

“สถานศึกษาต้องมีการแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา โดยให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการประเมินตั้งแต่จัดทำจัดทำแผนการประเมินการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม จัดทำเอกสารหลักฐานที่เป็นปัจจุบัน จัดทำรายงานและการประเมินผล และจัดทำระบบการติดตามและประเมินผล ” (คนที่ 1)

“คณะกรรมการสถานศึกษาประเมินการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ประกอบไปด้วยผู้บริหารสถานศึกษา ครู และคณะกรรมการสถานศึกษา ต้องกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินอย่างรอบด้านเพื่อให้ได้สารสนเทศจากการประเมิน ซึ่งจะส่งผลต่อตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตร

อย่างรอบด้าน และต้องมีความพร้อมทางทรัพยากรการประเมิน ทั้งบุคลากรทางการประเมิน งบประมาณ และเวลา นำไปสู่การตัดสินใจปรับปรุงหลักสูตรได้อย่างครบวงจร ” (คนที่ 2)

“ คณะกรรมการประเมินการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาต้องวางแผนการประเมิน โดย ระบุรายละเอียดของขั้นตอนการประเมินกิจกรรมและระยะเวลาให้สอดคล้องสัมพันธ์กับวงจรของ การใช้หลักสูตรการสร้างเครื่องมือ และความพร้อมของแหล่งข้อมูล เพื่อให้การประเมินหลักสูตร เสร็จตามกำหนด ” (คนที่ 3)

“ สถานศึกษาที่มีข้อจำกัดทางทรัพยากรบางประการ เช่น ขาดคณะกรรมการในการประเมิน การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ขาดงบประมาณสนับสนุน หรือเวลาไม่เพียงพอ ควร กำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินหลักสูตร ประเด็นใดประเด็นหนึ่งที่พิจารณาร่วมกันแล้วว่า น่าจะเป็นปัญหามากที่สุด เช่น ออกแบบการประเมินเฉพาะตัวหลักสูตร หรือประเมินเฉพาะผลผลิต ของหลักสูตร เป็นต้น ซึ่งจะทำได้สารสนเทศตรงประเด็นที่ต้องการใช้ปรับปรุงหลักสูตร เฉพาะหน้า ” (คนที่ 4)

“ คณะกรรมการการประเมินผลการบริหารหลักสูตรสถานศึกษามีแนวทางการดำเนินการที่สำคัญ คือ พิจารณาองค์ประกอบของหลักสูตร หลักเกณฑ์ที่จะใช้ในการประเมิน ออกแบบการจัดเก็บข้อมูล ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล เพื่อใช้พิจารณาตัดสินใจ ในการปรับปรุงหลักสูตรต่อไป ” (คนที่ 5)

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักทั้ง 5 ท่าน ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการสัมภาษณ์ แนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 เรื่องแนวทางของคณะกรรมการประเมินการบริหาร หลักสูตรสถานศึกษาเพื่อการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

1. สถานศึกษาต้องมีการแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา โดยให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม
2. คณะกรรมการประเมินการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาต้องวางแผนการประเมิน กำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมิน การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อใช้ พิจารณาตัดสินใจในการปรับปรุงหลักสูตรต่อไป
3. คณะกรรมการประเมินหลักสูตรต้องมีการเรียงลำดับความสำคัญของปัญหา เพื่อใช้ ในการปรับปรุงหลักสูตร
4. สถานศึกษาต้องมีการจัดทำระบบและจัดทำรายงานการติดตามและประเมินผล หลักสูตรสถานศึกษา

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมและนำเสนอแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 จากการศึกษารวบรวมข้อมูลผู้วิจัยสรุปได้ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาสภาพการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 ในครั้งนี้ สามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 พบว่า สภาพการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ใน ระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการเตรียมการและการวางแผนหลักสูตร และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การบริหารหลักสูตร ตามลำดับเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า

1.1 ด้านการเตรียมการและการวางแผนหลักสูตร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษามีการวิเคราะห์สภาพ ปัญหาจุดเน้นตามความต้องการของชุมชนและสถานศึกษาที่สอดคล้องกับนโยบายและเป้าหมายหลักสูตร และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษามีการจัดทำแผนสำรวจแหล่งเรียนรู้สำหรับผู้เรียน

1.2 ด้านการดำเนินงานหลักสูตร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษาร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ความต้องการของชุมชนและความต้องการของผู้เรียน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครูและผู้เรียนมีการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน

1.3 ด้านการบริหารหลักสูตร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษาจัดโครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษาส่งเสริมครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียนแต่ละคนได้พัฒนาตนเอง

1.4 ด้านการประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตรร่วมกัน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ คณะกรรมการประเมินการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

2. ผลการนำเสนอแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียน ขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 ทั้ง 4 ด้าน มีดังต่อไปนี้

2.1 ด้านการเตรียมการและการวางแผนหลักสูตร มีแนวทางดังนี้

สถานศึกษาต้องวิเคราะห์ปัญหา ศึกษาบริบทของสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษาโดยผู้บริหารสถานศึกษา คณะครู นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และชุมชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและจัดทำแผนแหล่งเรียนรู้ สำรวจแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษาแล้วรวบรวมเป็นสารสนเทศโดยจัดทำเป็นทะเบียนแหล่งเรียนรู้ และนำไปใช้ในการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน เริ่มจากการกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้และวัตถุประสงค์ในการใช้แหล่งเรียนรู้โดยบูรณาการเข้ากับสาระการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ครูตระหนักเห็นความสำคัญของการใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอน และสถานศึกษาต้องส่งเสริมด้านงบประมาณในดำเนินการจัดทำแผนการใช้แหล่งเรียนรู้อย่างเพียงพอ

2.2 ด้านการดำเนินงานหลักสูตร มีแนวทางดังนี้

สถานศึกษาต้องมีการจัดอบรมให้ครูผู้สอนและผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจในการจัดทำแผน การจัดการเรียนรู้ร่วมกันในกระบวนการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ การสร้างจุดประสงค์การเรียนรู้ มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา มีการนิเทศทั้งภายใน ภายนอกสถานศึกษาอย่างเป็นระบบจากผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้เรียน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ต้องร่วมกันวิเคราะห์สภาพ (SWOT) หาจุดบกพร่องเพื่อแก้ไขของการนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้ มีการรายงานการดำเนินการด้านการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และผลสัมฤทธิ์ในการจัดการเรียนการสอนให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องรับทราบ

2.3 ด้านการบริหารหลักสูตร มีแนวทางดังนี้

สถานศึกษาต้องสร้างความรู้ ความเข้าใจ แก่ผู้เรียนและครูผู้สอนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพและใช้การเสวนาสะท้อนผลหลังการปฏิบัติการจัดการเรียนการสอน มีการจัดกิจกรรมทัศนศึกษาให้ครูและผู้เรียนทำกิจกรรมร่วมกันและเรียนรู้นอกห้องเรียน นำสื่ออิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการกระบวนการจัดการเรียนการสอน ซึ่งนำไปสู่การพัฒนากระบวนการเรียนรู้และพัฒนาสมรรถนะหลักของผู้เรียน และสถานศึกษาต้องจัดให้มีการนิเทศ และประเมินการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพ ในการดำเนินงานการจัดการเรียนการสอนของครูและความก้าวหน้าในการพัฒนาตนเองของผู้เรียน เป็นรายเดือน รายภาคเรียน และปีการศึกษา พร้อมทั้งรายงานผลผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องตามความเหมาะสม

2.4 ด้านการประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร มีแนวทางดังนี้

สถานศึกษาต้องมีการแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา โดยให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม โดยคณะกรรมการประเมินการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาต้องวางแผนการประเมิน กำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมิน การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อใช้พิจารณาตัดสินในการปรับปรุงหลักสูตรต่อไป คณะกรรมการประเมินหลักสูตรต้องมีการเรียงลำดับความสำคัญของปัญหาเพื่อใช้ในการปรับปรุงหลักสูตรและสถานศึกษาต้องมีการจัดทำระบบและจัดทำรายงานการติดตามและประเมินผลหลักสูตรสถานศึกษา

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาสภาพการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 มีประเด็นที่จะนำมาอภิปรายดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 พบว่า สภาพการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ใน ระดับมาก อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารในปัจจุบัน มีการนำกระบวนการบริหารคุณภาพด้วยวงจรเดมมิง (Deming Cycle) มาใช้ในกระบวนการทำงาน ทำให้มีการเตรียมการและวางแผนหลักสูตรอย่างเป็นระบบและสามารถกำกับ นิเทศ ติดตาม และประเมินผลได้ ในส่วนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 ได้มี

การร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกำหนดนโยบายและกลยุทธ์ในการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาและกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ความต้องการของชุมชน และความต้องการของผู้เรียนที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา การเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้ และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเพื่อให้ผู้เรียนได้รับการศึกษา อย่างมีคุณภาพ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2555, หน้า 60) ได้กล่าวว่า การนำกระบวนการบริหารมาใช้ให้มีประสิทธิภาพตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร ต้องอาศัยบุคคลที่เกี่ยวข้องร่วมมือกันปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งการบริหารจัดการหลักสูตรใด ๆ ให้มีประสิทธิภาพนั้นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรมีความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับตัวหลักสูตรนั้นและนำหลักสูตรนั้นไปใช้และเมื่อพิจารณารายด้านทั้ง 4 ด้าน ได้ผลดังนี้

1.1 ด้านการเตรียมการและการวางแผนหลักสูตร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะ หลักสูตรสถานศึกษาที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบัน ได้จัดทำขึ้นมาเพื่อใช้เป็นส่วนรวม ซึ่งบางครั้งไม่ได้สนองความต้องการตามสภาพของท้องถิ่น และ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนที่ไม่ได้ร่วมร่างหลักสูตรเองความมั่นใจที่จะเข้าใจในรายละเอียดของหลักสูตรจึงมีน้อย ดังนั้นก่อนที่จะเริ่มใช้หลักสูตรสถานศึกษาจึงต้องมีการวิเคราะห์สภาพปัญหา จุดแข็ง จุดเน้น และความต้องการของชุมชน และสถานศึกษาที่สอดคล้องกับนโยบายและเป้าหมายหลักสูตร (SWOT Analysis) ก่อนทุกครั้ง สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สวัสดิ์ อุทรานันท์ (2552, หน้า 167) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายในการหลักสูตรสถานศึกษา เริ่มต้นจาก การวิเคราะห์สภาพปัญหาจุดเน้น ตามความต้องการของชุมชนและสถานศึกษาที่สอดคล้องกับนโยบายและเป้าหมายหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ผู้บริหารมีการวางแผนการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา กำหนดแผนกลยุทธ์ด้านการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและความต้องการของชุมชน

1.2 ด้านการดำเนินงานหลักสูตร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะสถานศึกษาต้องมีการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ความต้องการของชุมชน และความต้องการของผู้เรียน โดยในโครงสร้างหลักสูตรรายวิชาพื้นฐานจะต้องยึดตามตัวชี้วัดของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 แต่ในส่วนของความต้องการของชุมชนและความต้องการของผู้เรียน จะต้องนำมาสร้างเป็นรายวิชาเพิ่มเติมและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ส่วนในการดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ผู้บริหารต้องจัดสรรเวลาให้ครูได้วางแผนการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน โดยการพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์ทำงานโดยใช้กระบวนการกลุ่มหรือสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กผู้บริหาร

อาจจะต้องมีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษากับโรงเรียนที่มีบริบทคล้าย ๆ กันเพื่อแก้ไขปัญหาในเรื่องของจำนวนบุคลากรไม่เพียงพอและความสามารถของบุคลากรที่จำกัดอยู่เพียงบางวิชาให้ได้พัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ของตนเองได้โดยอาศัยเครือข่ายโรงเรียนเข้ามาช่วย ทั้งนี้เพราะหลักสูตรได้เปิดช่องทางให้สถานศึกษานำมาบูรณาการชุมชนและความต้องการของผู้เรียนในแต่ละบริบทมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้ หรือสามารถสอดแทรกความสนใจของผู้เรียนเข้าไปเชื่อมโยงกับตัวชี้วัดของหลักสูตรแกนกลางได้ ซึ่งต้องอาศัยแผนการจัดการเรียนรู้จากครูผู้เชี่ยวชาญด้านนั้น ๆ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539, หน้า 156) ได้กล่าวว่า หลักสูตรที่ครูออกแบบการเรียนรู้ที่อยู่ห้อมล้อมความสนใจของผู้เรียน และช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเรื่องที่เรียน โดยหลักสูตรที่สัมพันธ์เชื่อมโยงกับประสบการณ์และชีวิตจริง ไม่สอนข้อมูลแบบแยกส่วน หลักสูตรชั้นประถมและมัธยมที่มีสาขาหลากหลายก็ควรจะออกแบบให้มีความเชื่อมโยงกันอย่างเป็นบูรณาการ บทบาทที่ผู้บริหารควรแสดงและบทบาทที่เป็นไปในการบริหารจัดการหลักสูตรในด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตร ได้แก่ การกำหนดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนสนองต่อความต้องการ ความสนใจ และความถนัดของผู้เรียน

1.3 ด้านการบริหารหลักสูตร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กล่าวถึงการมีส่วนร่วมไว้ใน มาตรา 8(2) ให้ผู้เรียน ชุมชน สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ดังนั้น โครงการ/กิจกรรมต่างๆ ที่สถานศึกษาจัดขึ้นต้องมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียน ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดการเรียนการสอนโดยใช้การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น มีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง ได้ฝึกปฏิบัติวางแผนการทำกิจกรรมกลุ่ม แสวงหาความรู้ด้วยตนเองและรายงานผลการเรียนรู้ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเชื่อมโยงประสบการณ์เดิมกับความรู้ใหม่ ซึ่งกระบวนการเหล่านี้จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทั้งด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัยและทักษะพิสัย สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ชูชาติ พ่วงสมจิตร (2557, หน้า 19) ได้ศึกษาแนวทางที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนกับโรงเรียนประถมศึกษาในเขตปริมณฑลกรุงเทพมหานคร โดยมีแนวทางในการบริหารหลักสูตรดังนี้ การจัดกิจกรรมของสถานศึกษาโดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมเป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ตัดสินใจเลือกบทเรียนที่ต้องการเรียนรู้ในลักษณะกลุ่มหรือศึกษาด้วยตนเอง

1.4 ด้านการประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะ สถานศึกษาต้องมีการแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 และกระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งคณะกรรมการประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร ประกอบไปด้วย ผู้บริหาร

สถานศึกษา ครู นักเรียนและคณะกรรมการสถานศึกษาจะต้องมีการปรับเปลี่ยนวิธีวัดและประเมินผลโดยดูจากสภาพจริง ต้องมีการประเมินไปพร้อมกับการเรียนรู้ที่ละชั้น และต้องครอบคลุมทุกๆด้าน ทั้งความรู้ ทักษะกระบวนการทำงานและเจตคติ โดยเน้นการนำไปใช้ใน ชีวิตประจำวัน ส่วนวิธีการวัดจะต้องเลือกใช้ให้เหมาะสม โดยสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ เป้าหมายการเรียนรู้และธรรมชาติวิชาถึงจะสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ และนำผลการประเมิน การบริหารหลักสูตรสถานศึกษามาใช้ในการปรับปรุงและวางแผนจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาใน ปีการศึกษาต่อไปทั้งนี้เพราะการประเมินผลการเรียนรู้โดยยึดหลักเกณฑ์ ที่ผู้เรียนเห็นความสำคัญ หรือนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ จะทำให้ผู้เรียนเกิดการแสดงศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กาญจนา कुमारภัย (2540, หน้า 317) ได้กล่าวว่า สถานศึกษาต้องมีการ แต่งตั้งคณะกรรมการประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตรร่วมกัน ในการวัดประเมินผล รายงาน ผลการประเมิน และนำผลการประเมินมาพัฒนาผู้เรียน

2. แนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 มีแนวทางดังต่อไปนี้

2.1 ด้านการเตรียมการและการวางแผนหลักสูตร สถานศึกษาต้องวิเคราะห์ปัญหา ศึกษาบริบทของสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษาโดยผู้บริหารสถานศึกษา คณะครู นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และชุมชน ต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการ กำหนดนโยบายและจัดทำแผนแหล่งเรียนรู้ สำรวจแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษาแล้ว รวบรวมเป็นสารสนเทศโดยจัดทำเป็นทะเบียนแหล่งเรียนรู้ และนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการ เรียนการสอน เริ่มจากการกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้และวัตถุประสงค์ในการใช้แหล่งเรียนรู้ โดยบูรณาการเข้ากับสาระการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ครูตระหนักเห็นความสำคัญของการใช้แหล่ง เรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอน และสถานศึกษาต้องส่งเสริมด้านงบประมาณในดำเนินการจัดทำ แผนการใช้แหล่งเรียนรู้อย่างเพียงพอ

เนื่องจาก ก่อนที่จะจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา อันดับแรกสถานศึกษาจะต้องทราบ เป้าหมาย ภารกิจ หรือแนวทางที่ต้องการดำเนินงาน จากนั้นจึงเริ่มสำรวจโดยเริ่มจากแหล่งเรียนรู้ที่ มีอยู่ ได้แก่ แหล่งเรียนรู้ภายใน และภายนอกสถานศึกษา และจัดทำแผนแหล่งเรียนรู้ ทะเบียนแหล่ง เรียนรู้ให้สอดคล้องกับเป้าหมาย ภารกิจ หรือแนวทางที่ต้องการดำเนินงาน สอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ พะนอม แก้วกำเนิด (2533, หน้า 14) ได้ศึกษาแนวการดำเนินงานหลักสูตร สถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น โดยมีแนวทางด้านการดำเนินงานหลักสูตร ดังนี้ ด้านการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาการปรับปรุง แก้ไข พัฒนา (Act) สถานศึกษาควรส่งเสริม

พัฒนา และปรับปรุง แก้ไข ปัญหา หรืออุปสรรคที่ได้จากการประเมินการใช้แหล่งเรียนรู้ และทรัพยากรที่มีอยู่

2.2 ด้านการดำเนินงานหลักสูตร สถานศึกษาต้องมีการจัดอบรมให้ครูผู้สอนและ ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจในการจัดทำแผน การจัดการเรียนรู้ร่วมกันในกระบวนการสร้างแผนการ จัดการเรียนรู้ การสร้างจุดประสงค์การเรียนรู้ มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับ หลักสูตรสถานศึกษา มีการนิเทศทั้งภายใน ภายนอกสถานศึกษาอย่างเป็นระบบจากผู้บริหาร สถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้บริหาร สถานศึกษา ครู ผู้เรียน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ต้องร่วมกันวิเคราะห์สภาพ (SWOT) หาจุดบกพร่องเพื่อแก้ไขของการนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้ให้มีการรายงานการดำเนินการ ด้านการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและผลสัมฤทธิ์ในการจัดการเรียนการสอนให้ ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องรับทราบ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ กนกวรรณ ขมจันทร์ (2560, หน้า 104) ได้ศึกษาแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 พบว่า สถานศึกษาต้องมีการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการ ดำเนินงานหลักสูตรของสถานศึกษา สำรวจสภาพและปัญหาเกี่ยวกับการบริหารงานด้าน หลักสูตรสถานศึกษา และปัญหาของการดำเนินงานด้านหลักสูตร เพื่อจัดตั้งคณะกรรมการวางแผน บริหารงานแบบ PDCA โดยศึกษารวบรวมข้อมูลจากทางการศึกษาการสำรวจและกำหนดวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของโครงการเชิงปฏิบัติการที่ชัดเจน

2.3 ด้านการบริหารหลักสูตร สถานศึกษาต้องสร้างความรู้ ความเข้าใจ แก่ผู้เรียน และครูผู้สอนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทาง วิชาชีพและใช้ การเสวนาสะท้อนผลหลังการปฏิบัติการจัดการเรียนการสอน มีการจัดกิจกรรม ทัศนศึกษาให้ครูและผู้เรียนทำกิจกรรมร่วมกันและเรียนรู้นอกห้องเรียน นำสื่ออิเล็กทรอนิกส์มา ใช้ในกระบวนการจัดการเรียนการสอนซึ่งนำไปสู่การพัฒนากระบวนการเรียนรู้และพัฒนา สมรรถนะหลักของผู้เรียน และสถานศึกษาต้องจัดให้มีการนิเทศ และประเมินการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพ ในการดำเนินงานการจัดการเรียนการสอนของครูและความก้าวหน้าใน การพัฒนาตนเองของผู้เรียน เป็นรายเดือน รายภาคเรียน และปีการศึกษาพร้อมทั้งรายงานผล ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องตามความเหมาะสม สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ประสาท เนื่องเฉลิม (2558, หน้า 60) ได้ศึกษาแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยมีแนวทาง ในการบริหารหลักสูตร ดังนี้ สถานศึกษาส่งเสริมครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียนแต่ละ คนได้พัฒนาตนเอง โดยผู้บริหารต้องมีการวิเคราะห์ครูผู้สอนว่ามีความสามารถและถนัดใน การสอนวิชาใด และจัดครูเข้าสอนให้ตรงความรู้ความสามารถเพื่อครูจะได้มีการจัดกิจกรรมที่ครู

มีความรู้สะสมมาแล้วเพียงแค่เพิ่มเทคนิควิธีในการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ทั้งเนื้อหาวิธีที่ถูกต้อง และสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ได้ในชีวิตประจำวัน แต่สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กที่มีปัญหาในด้านของจำนวนครูอาจใช้วิธีการเครือข่ายโรงเรียนที่อยู่ใกล้เคียงกันมีการใช้บุคลากรร่วมกันในบางกิจกรรมหรือใช้เทคโนโลยีการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมเข้ามาช่วยในการจัดการเรียนการสอน หรือใช้การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการทั้งในสาระเดียวกันหรือข้ามกลุ่มสาระด้านกิจกรรมการเรียนการสอนครูผู้สอนต้องให้ผู้เรียนได้รู้จักตนเอง สร้างแรงบันดาลใจในการเรียนรู้และเกิดความภาคภูมิใจในความสามารถของตนเอง ให้ผู้เรียนได้เห็นตั้งแต่แรกว่าผู้เรียนจะได้รับความรู้เรื่องใดบ้าง และครูต้องมีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายและความรู้ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนนั้นต้องสามารถนำความรู้ไปใช้ได้ในชีวิตประจำวันได้

2.4 ด้านการประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร สถานศึกษาต้องมีการแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา โดยให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม โดยคณะกรรมการประเมินการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาต้องวางแผนการประเมิน กำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมิน การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อใช้พิจารณาตัดสินใจในการปรับปรุงหลักสูตรต่อไป คณะกรรมการประเมินหลักสูตรต้องมีการเรียงลำดับความสำคัญของปัญหาเพื่อใช้ในการปรับปรุงหลักสูตรและสถานศึกษาต้องมีการจัดทำระบบและจัดทำรายงานการติดตามและประเมินผลหลักสูตรสถานศึกษา เนื่องจาก การประเมินการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา เป็นสิ่งสำคัญที่บ่งชี้ให้เห็นว่าหลักสูตรมีคุณภาพหรือไม่ เพียงใด มีส่วนใดบ้างที่ควรแก้ไข ปรับปรุงหรือยกเลิก ดังนั้นคณะกรรมการประเมินการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาที่เกิดจากการแต่งตั้งบุคคลจากหลายฝ่ายมาร่วมกันพิจารณาจึงมีส่วนสำคัญเป็นอย่างยิ่ง สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ น้ำทิพย์ ทะศรีแก้ว (2548, หน้า 70) ได้ศึกษาแนวทางบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนเอกชน จังหวัดน่าน โดยมีแนวทางในการประเมินการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ดังนี้ การประเมินหลักสูตรสถานศึกษาเป็นภาระหน้าที่รับผิดชอบของสถานศึกษาทุกแห่งที่จะต้องดำเนินการให้เป็นระบบและมีความต่อเนื่อง ด้วยกระบวนการประเมินที่มีประสิทธิภาพมีความเหมาะสมกับวัฒนธรรมองค์กรในแต่ละสถานศึกษา ซึ่งผลการประเมินหลักสูตร จะทำให้สถานศึกษามีข้อมูลและสารสนเทศประกอบการตัดสินใจทั้งผู้บริหารสถานศึกษา และผู้สอน ตลอดจนคณะกรรมการสถานศึกษาที่จะดำเนินการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สถานศึกษาต้องมีการแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา โดยให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม โดยคณะกรรมการประเมินการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาต้องวางแผนการประเมิน กำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมิน การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อใช้พิจารณาตัดสินในการปรับปรุงหลักสูตรต่อไป คณะกรรมการประเมินหลักสูตรต้องมีการเรียงลำดับความสำคัญของปัญหาเพื่อใช้ในการปรับปรุงหลักสูตรและสถานศึกษา ต้องมีการจัดทำระบบและจัดทำรายงานการติดตามและประเมินผลหลักสูตรสถานศึกษา

1.2 สถานศึกษาต้องศึกษาบริบทของสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษาโดยผู้บริหารสถานศึกษา คณะครู นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และชุมชน ต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและจัดทำแผนแหล่งเรียนรู้ สำรวจแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและนอกสถานศึกษา นำมารวบรวมเป็นสารสนเทศโดยจัดทำเป็นทะเบียนแหล่งเรียนรู้ นำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยบูรณาการเข้ากับสาระการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ครูตระหนักเห็นความสำคัญของการใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอน และสถานศึกษาต้องสนับสนุนด้านงบประมาณในการดำเนินการจัดทำแผนการใช้แหล่งเรียนรู้อย่างเพียงพอ

1.3 สถานศึกษาต้องมีการจัดอบรมให้ครูผู้สอนและผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน สร้างจุดประสงค์การเรียนรู้ที่มีสอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษามีการนิเทศทั้งภายใน ภายนอกสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ มีการรายงานการดำเนินการด้านการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และรายงานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การพัฒนาสมรรถนะหลักของผู้เรียนให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องรับทราบ

1.4 สถานศึกษาต้องสร้างความรู้ ความเข้าใจ แก่ผู้เรียนและครูผู้สอนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพและใช้การเสวนาสะท้อนผลหลังการปฏิบัติการจัดการเรียนการสอน มีการจัดกิจกรรมทักษะศึกษาให้ครูและผู้เรียนทำกิจกรรมร่วมกันและเรียนรู้นอกห้องเรียน นำสื่ออิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการกระบวนการจัดการเรียนการสอน และต้องจัดให้มีการนิเทศประเมินการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพ ในการดำเนินงานการจัดการเรียนการสอนของครูและความก้าวหน้าในการพัฒนาตนเองของผู้เรียนเป็นรายเดือน รายภาคเรียน และปีการศึกษา พร้อมทั้งรายงานผลผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องตามความเหมาะสม

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรศึกษาเปรียบเทียบสภาพการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม โดยแบ่งตามขนาดโรงเรียน หรือระหว่างโรงเรียนของรัฐบาลและโรงเรียนของเอกชน
- 2.2 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม
- 2.3 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับนโยบายและยุทธศาสตร์ในการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนระดับประถมศึกษา

Graduate School ARU.

บรรณานุกรม

Graduate School ARU.

บรรณานุกรม

- กนกวรรณ ยมจันทร์. (2560). แนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อการเรียนรู้อย่างมีความสุขของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1. วิทยานิพนธ์การบริหารการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- กรมวิชาการ. (2550). มาตรฐานและตัวชี้วัดการมีส่วนร่วมของชุมชนในงานทั่วไปของโรงเรียน. กรุงเทพฯ : ผู้แต่ง.
- _____. (2558). การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : ผู้แต่ง.
- กรมสามัญศึกษา. (2544). การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : ผู้แต่ง.
- _____. (2557). การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : ผู้แต่ง.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ : ผู้แต่ง.
- _____. (2546). การมีส่วนร่วมในการบริหารงานหลักสูตรโรงเรียน. กรุงเทพฯ : ผู้แต่ง.
- _____. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ : ผู้แต่ง.
- _____. (2554). การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : ผู้แต่ง.
- กาญจนา คุณารักษ์. (2540). หลักสูตรและการพัฒนา. นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เกียรติศักดิ์ วงศ์กุลพิลาศ. (2545). ปัญหาการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอปัว จังหวัดตราด. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. (2539). การพัฒนาหลักสูตร : หลักการและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : อีสันเพรส.
- ชูชาติ พ่วงสมจิตร. (2557). การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ใน เอกสารการสอนชุดวิชา 23721 การวิจัยการบริหารการศึกษา หน่วยที่ 6 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (พิมพ์ครั้งที่ 2). นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ชูวิทย์ พิทักษ์พรพินคณ. (2544). ความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

- ชูศรี สุวรรณโชติ. (2542). **หลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร**. กรุงเทพฯ : อักษรไทย.
- คุชฎี สิตลวรารักษ์. (2538). **สารพัฒนาหลักสูตร**. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ.
- ทรงวุฒิ เรืองวาทศิลป์. (2550). **การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาในพื้นที่บริการของโรงเรียนล้อมแรดวิทยา อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง**. วิทยานิพนธ์การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัย สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ธำรง บัวศรี. (2542). **ทฤษฎีหลักสูตร** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : ครูสภาลาดพร้าว.
- นฤมล เจริญพรสกุล. (2561). **รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- นัยนา อังคุดรานนท์. (2553). **การบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 1**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- น้ำทิพย์ ทะศรีแก้ว. (2548). **การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนเอกชน จังหวัดน่าน**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.
- บรรพต สุวรรณประเสริฐ. (2544). **การพัฒนาหลักสูตร โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ**. เชียงใหม่ : เดอะโนว์เลจเซ็นเตอร์.
- บุรชัย ศิริมหาสาร. (2550). **จัดการความรู้สู่ความเป็นเลิศ**. กรุงเทพฯ : แสงดาว.
- ประพันธ์ สร้อยเพชร. (2547). **การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์โรงเรียนตำบลแซ่ซ่าง อำเภอด่านกำแพง จังหวัดเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ประสาธน์ เนืองเฉลิม. (2558). **การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ในศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2555). **การบริหารงานวิชาการ**. กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- ปัญญา แก้วกียูร. (2545). **การบริหารจัดการศึกษาในรูปแบบการใช้โรงเรียนหรือเขตพื้นที่เป็นฐาน**. กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์.
- พะยอม แก้วกำเนิด. (2533). **หลักการของหลักสูตรประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533**. กรุงเทพฯ : ครูสภาลาดพร้าว.

- พิสมัย ถิระแก้ว. (2545). **หลักสูตรและการจัดการประถมศึกษา**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม และพรรณทิพย์ เพชรมาก. (2551). **การบริหารสังคม ศาสตร์แห่งศตวรรษ เพื่อสังคมไทยและสังคมโลก**. กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน.
- เมตต์ เมตต์การุณจิต. (2563). **การบริหารจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมประชาชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและราชการ**. กรุงเทพฯ : บั๊กพอยท์.
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา. (2558). **การโค้ชเพื่อการรู้คิด** (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ : จรัสนิทวงศ์การพิมพ์.
- วิรัช วิจารณ์ภารณ. (2545). **การบริหารเมืองหลวงและการบริหารท้องถิ่น : สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส ญี่ปุ่น และไทย**. กรุงเทพฯ : โพรเพช.
- ศิริพร อินทร์ใจเอื้อ. (2562, กรกฎาคม-ธันวาคม). ภาพอนาคตคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนสังกัดเทศบาล. **วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร**, 10(2), 1033-1043.
- สงบ ลักษณะ. (2550). **การวิจัยหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน**. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สังัด อุทรานันท์. (2550). **การนิเทศการศึกษา หลักการทฤษฎีและการปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ : มิตรสยาม.
- _____. (2552). **พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร** (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สถาพร ไกษชาติ. (2548). **การศึกษาการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจบริหารโรงเรียนของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดนครราชสีมา**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- สถิต ทราชทอง. (2552). **การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนเทศบาลบ้านศรีตะกั่วป่า**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- สันต์ ธรรมบำรุง. (2547). **หลักสูตรและการบริหารหลักสูตร**. กรุงเทพฯ : เกรียงศักดิ์การพิมพ์.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2. (2550). **ข้อมูลพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2**. นนทบุรี : ผู้แต่ง.

- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2540). **การมีส่วนร่วมในการบริหารงาน**
หลักสูตรสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : ผู้แต่ง.
- สุภารัตน์ คงอินทร์. (2546). **ความต้องการมีส่วนร่วมของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลใน**
การจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์. วิทยานิพนธ์
 ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม, มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- สุนีย์ ภูพันธ์. (2546). **แนวคิดพื้นฐานการสร้างและพัฒนาหลักสูตร**. เชียงใหม่ : เดอะโนว์เลจ
 เซ็นเตอร์.
- สุรพงษ์ คงศักดิ์ และธีรชาติ ธรรมวงศ์. (2555). **ความรู้เกี่ยวกับวิจัยในชั้นเรียน**. ค้นเมื่อ
 12 ธันวาคม 2565, จาก http://www.mcu.ac.th/site/articlecontent_desc.php?.
- อकिन รพีพัฒน์. (2547). **การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชนบทในสภาพสังคมและ**
วัฒนธรรมไทย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อำภา บุญช่วย. (2553). **การบริหารงานวิชาการในโรงเรียน**. กรุงเทพฯ : โอเอสพรีนติ้ง.
- Beauchamp, G. A. (1975). **Curriculum Theory** (3 rd ed.). Wilmette Illinoid : The Kagg.
- Blade, T., & Blasé, R. (1996). Personnel management. **Dissertation Abstracts**
International, 12(64), 557-571.
- Cohen, J. M., & Uphoff, N. T. (1980). Participation's place in rural development : Seeking
 clarity through specialty. **World Development**, 8(3), 19.
- Cronbach, L. J. (1970). **Essentials of psychological testing** (3rd ed.). New York : Harper
 & Row.
- Good, C. V. (1973). **Dictionary of education**. New York : McGraw Hill.
- Hodgkinson, C. (1991). **Educational leadership : The moral act**. Albany, New York :
 State University of New York.
- Huntington, S., & Nelson, S. (1975). **No easy choice : Political participation in**
developing countries. New York : Harvard University.
- Likert, R. (1932). A technique for the measurement of attitudes. **Archives of Psychology**,
 40(1), 1-55.
- Saylor, G. J., Alexander, W. M., & Lewis, A. J. (1981). **Curriculum planning for better**
teacher and learning (4th ed.). New York : Holt Rinehart and Winston.
- Steers, R. M., & Porter, L. W. (1991). **Motivation and work behavior** (5th ed.). New York :
 McGraw-Hill.

- Taba, H. (1962). **Curriculum development : Theory and practice**. New York : Harcourt, Brace & World.
- Whitaker, D. (1987). **The migration from print : The 500 megabytes solution**. London : Language Studies International (LSI).
- Wiles, J., & Bondi, J. (1989). **Curriculum development** (3rd ed.). New York : Macmillan.
- Wilson, K. G. (1997). Science and treatment development : Lessons from the history of behavior therapy. **Behavior Therapy**, 28(1), 547-558.

Graduate School ARU.

ภาคผนวก

Graduate School ARU.

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. นายวิชัย นาคสิงห์   ผู้อำนวยการโรงเรียน ชำนาญการพิเศษ
โรงเรียนบางปะอิน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา
2. นางแนนน้อย เพ็งพันธ์   ผู้อำนวยการโรงเรียน ชำนาญการพิเศษ
โรงเรียนบางบัวทอง
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัศึกษานนทบุรี
3. นายเอกภพ พรหมสุทธิรักษ์   ศึกษาานิเทศก์ ชำนาญการ
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัศึกษานนทบุรี
4. ดร.ชัยยศ เดชสุระ   กรรมการบริหารหลักสูตรบริการศึกษา และ
อาจารย์ประจำหลักสูตรบริหารการศึกษา
ระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ
พระนครศรีอยุธยา
5. ดร.สมกมล กาญจนพิบูลย์   อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

ภาคผนวก ข

หนังสือเชิญผู้เชี่ยวชาญในการตรวจเครื่องมือ

หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลเพื่อหาคุณภาพเครื่องมือ

หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล

ที่ อว.๐๖๒๙.๙/ ว๖๒๐

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

อ. พระนครศรีอยุธยา จ.พระนครศรีอยุธยา ๑๓๐๐๐

๒๗ กันยายน ๒๕๖๔

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน นายเอกภพ พรหมสุทธิรักษ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ และแบบแสดงความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวกันยารัตน์ ธารีรักษ์ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “แนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต ๒” ภายใต้การควบคุมของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ คือ ผศ.ดร.ธีระวัฒน์ มอนโธสง

ในการนี้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถเกี่ยวกับการจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าว จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ คุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลพร้อมทั้งแสดงความคิดเห็นตามแบบฟอร์มที่แนบมาพร้อมนี้แล้ว ทั้งนี้เพื่อนำผลที่ได้มาเป็นแนวทางปรับปรุงแก้ไขให้เครื่องมือมีคุณภาพและเหมาะสมกับการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบการจัดทำวิทยานิพนธ์ในโอกาสต่อไป

สำนักงานคณะกรรมการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านรับเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการทำวิทยานิพนธ์ของ นางสาวกันยารัตน์ ธารีรักษ์ และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิชาติ พานสุวรรณ)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร/โทรสาร ๐-๓๕๓๒-๒๐๘๓

ที่ อว.๐๖๒๔.๔/ ๖๒๒๐

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

อ. พระนครศรีอยุธยา จ.พระนครศรีอยุธยา ๑๓๐๐๐

๒๗ กันยายน ๒๕๖๔

เรื่อง ขอร้องเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน ดร.เน่งน้อย เพ็งพันธ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ และแบบแสดงความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๓ ชุด

ด้วย นางสาวกันยารัตน์ ธารีรักษ์ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “แนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต ๒” ภายใต้การควบคุมของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ คือ ผศ.ดร.ธีระวัฒน์ มอนโฮง

ในการนี้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถเกี่ยวกับการจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าว จึงใคร่ขอร้องเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ คุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลพร้อมทั้งแสดงความคิดเห็นตามแบบฟอร์มที่แนบมาพร้อมนี้แล้ว ทั้งนี้เพื่อนำผลที่ได้มาเป็นแนวทางปรับปรุงแก้ไขให้เครื่องมือมีคุณภาพและเหมาะสมกับการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบการจัดทำวิทยานิพนธ์ในโอกาสต่อไป

สำนักงานคณะกรรมการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านรับเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการทำวิทยานิพนธ์ของ นางสาวกันยารัตน์ ธารีรักษ์ และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิชาติ พานสุวรรณ)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร/โทรสาร ๐-๓๕๓๒-๒๐๘๓

ที่ อว.๐๖๒๙.๔/ ว๖๒๐

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

อ. พระนครศรีอยุธยา จ.พระนครศรีอยุธยา ๓๓๐๐๐

๒๗ กันยายน ๒๕๖๔

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน นายเอกภพ พรหมสุทธิรักษ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ และแบบแสดงความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวกันยารัตน์ ธาวัชรวิทย์ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “แนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต ๒” ภายใต้การควบคุมของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ คือ ผศ.ดร.ธีระวัฒน์ มอนโธสง

ในการนี้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถเกี่ยวกับการจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าว จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ คุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลพร้อมทั้งแสดงความคิดเห็นตามแบบฟอร์มที่แนบมาพร้อมนี้แล้ว ทั้งนี้เพื่อนำผลที่ได้มาเป็นแนวทางปรับปรุงแก้ไขให้เครื่องมือมีคุณภาพและเหมาะสมกับการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบการจัดทำวิทยานิพนธ์ในโอกาสต่อไป

สำนักงานคณะกรรมการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าได้รับความอนุเคราะห์จากท่านรับเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการทำวิทยานิพนธ์ของ นางสาวกันยารัตน์ ธาวัชรวิทย์ และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิชาติ พานสุวรรณ)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร/โทรสาร ๐-๓๕๓๒-๒๐๘๓

ที่ อว.๐๖๒๙.๙/ ว๒๒๐

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

อ. พระนครศรีอยุธยา จ.พระนครศรีอยุธยา ๑๓๐๐๐

๒๓ กันยายน ๒๕๖๔

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน ดร.ชัยยศ เดชสุระ

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ และแบบแสดงความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวกันยารัตน์ ธาวัรัช นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “แนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต ๒” ภายใต้การควบคุมของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ คือ ผศ.ดร.ธีระวัฒน์ มอนโธสง

ในการนี้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถเกี่ยวกับการจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าว จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ คุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลพร้อมทั้งแสดงความคิดเห็นตามแบบฟอร์มที่แนบมาพร้อมนี้แล้ว ทั้งนี้เพื่อนำผลที่ได้มาเป็นแนวทางปรับปรุงแก้ไขให้เครื่องมือมีคุณภาพและเหมาะสมกับการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบการจัดทำวิทยานิพนธ์ในโอกาสต่อไป

สำนักงานคณะกรรมการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านรับเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการทำวิทยานิพนธ์ของ นางสาวกันยารัตน์ ธาวัรัช และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิชาติ พานสุวรรณ)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร/โทรสาร ๐-๓๕๓๒-๒๐๘๓

ที่ อว.๐๖๒๙.๙/ ๖๓๕๐

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

อ. พระนครศรีอยุธยา จ.พระนครศรีอยุธยา ๑๓๐๐๐

๒๗ กันยายน ๒๕๖๔

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน ดร.สมกมล กาญจนพิบูลย์

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ และแบบแสดงความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวกันยารัตน์ ธาวัรีรักษ์ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “แนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาชนานนทบุรี เขต ๒” ภายใต้การควบคุมของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ คือ ผศ.ดร.ธีระวัฒน์ มอนโรสง

ในการนี้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถเกี่ยวกับการจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าว จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ คุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลพร้อมทั้งแสดงความคิดเห็นตามแบบฟอร์มที่แนบมาพร้อมนี้แล้ว ทั้งนี้เพื่อนำผลที่ได้มาเป็นแนวทางปรับปรุงแก้ไขให้เครื่องมือมีคุณภาพและเหมาะสมกับการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบการจัดทำวิทยานิพนธ์ในโอกาสต่อไป

สำนักงานคณะกรรมการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านรับเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการทำวิทยานิพนธ์ของ นางสาวกันยารัตน์ ธาวัรีรักษ์ และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิชาติ พานสุวรรณ)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร/โทรสาร ๐-๓๕๓๒-๒๐๘๓

ที่ อว. ๐๖๒๔.๔ / ว ๒๔๕

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
ถนนปรีดิพนมยงค์ ตำบลประตูลี่
อำเภอพระนครศรีอยุธยา
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๐๐๐

๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์
เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียน

ด้วย นางสาวกันยารัตน์ ธารีรักษ์ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "แนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต ๒" ภายใต้การควบคุมของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ คือ ผศ.ดร.ธีระวัฒน์ มอนโรสง ในการนี้นักศึกษาจำเป็นต้องขอเก็บข้อมูลจากครูผู้สอนที่อยู่ในโรงเรียนที่ท่านรับผิดชอบ เพื่อดำเนินการหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ บัณฑิตวิทยาลัย จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้นักศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อความสะดวกในการทำวิทยานิพนธ์ คราวนี้ด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิชาติ พานสุวรรณ)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร/โทรสาร ๐-๓๕๓๒-๒๐๘๓

ที่ อว. ๐๖๒๔.๔ / ว ๒๓๓

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
ถนนปรีดิพนมยงค์ ตำบลประตูลี่
อำเภอพระนครศรีอยุธยา
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๐๐๐

๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการทำวิทยานิพนธ์

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียน

ด้วย นางสาวกันยารัตน์ ธารีรักษ์ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “แนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต ๒” ภายใต้การควบคุมของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ คือ ผศ.ดร.ธีระวัฒน์ มอนโรสง ในการนี้นักศึกษาจำเป็นต้องขอเก็บข้อมูลจากครูผู้สอนที่อยู่ในโรงเรียนที่ท่านรับผิดชอบ เพื่อใช้ประกอบการทำวิทยานิพนธ์ บัณฑิตวิทยาลัย จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้นักศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อความสมบูรณ์ในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความกรุณาจากท่าน และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิชาติ พานสุวรรณ)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร/โทรสาร ๐-๓๕๓๒-๒๐๘๓

ภาคผนวก ค
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามสำหรับการวิจัย

เรื่อง แนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 และเพื่อนำเสนอแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2

2. ผู้ตอบแบบสอบถามฉบับนี้ ได้แก่ ครูผู้สอน ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2

3. แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อคำถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อคำถามมีลักษณะเป็นแบบตัวเลือก (Check list) เกี่ยวกับเพศ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2

4. ข้อมูลที่ได้รับนำไปเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่มีผลกระทบต่อการปฏิบัติหน้าที่และสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามแต่ประการใด จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อตามความเป็นจริง ข้อมูลที่ได้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษาต่อไป

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน ขอขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูง ที่ให้ความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามในครั้งนี้

นางสาวกันยรัตน์ ธารีรักษ์

นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ หน้าข้อความที่ตรงกับรายละเอียดสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง

2. วุฒิการศึกษา

- ☐ ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า
- ☐ ปริญญาโท
- ☐ ปริญญาเอก
- ☐ อื่น ๆ

3. ประสบการณ์การปฏิบัติงาน

- ☐ น้อยกว่า 5 ปี
- ☐ 5-10 ปี
- ☐ 11 ขึ้นไป

Graduate School ARU.

ตอนที่ 2 แนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ ที่กำหนดในแต่ละหัวข้อที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุดเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาของท่าน โดยมีระดับความคิดเห็นแต่ละหัวข้อโดยกำหนดความหมายแต่ละหัวข้อไว้ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง ระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรแบบมีส่วนร่วมในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง ระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรแบบมีส่วนร่วมในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง ระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรแบบมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง ระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรแบบมีส่วนร่วมในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง ระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรแบบมีส่วนร่วมในระดับน้อยที่สุด

การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม	ระดับการปฏิบัติ				
	5	4	3	2	1
1. การเตรียมการและการวางแผนหลักสูตร					
1.1 สถานศึกษาจัดตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง					
1.2 สถานศึกษามีการวิเคราะห์สภาพ ปัญหาจุดเน้น ตามความต้องการของชุมชนและสถานศึกษาที่สอดคล้องกับนโยบายและเป้าหมายหลักสูตร					
1.3 สถานศึกษามีการวิเคราะห์ความต้องการ ตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียนให้สอดคล้องกับหลักสูตร					
1.4 สถานศึกษาจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา					
1.5 สถานศึกษาจัดประชุมผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และนักเรียนในการเตรียมการและการวางแผนเกี่ยวกับหลักสูตร					

การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม	ระดับการปฏิบัติ				
	5	4	3	2	1
1.6 สถานศึกษาจัดอบรมให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักถึงหลักสูตรที่เน้นการมีส่วนร่วม					
1.7 สถานศึกษามีการจัดทำแผนสำรวจแหล่งเรียนรู้สำหรับผู้เรียน					
2. การดำเนินงานหลักสูตร					
2.1 สถานศึกษาร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ความต้องการของชุมชน และความต้องการของผู้เรียน					
2.2 สถานศึกษาร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์และเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียน					
2. การดำเนินงานหลักสูตร					
2.3 สถานศึกษามีการกำหนดสาระรายปีร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง					
2.4 สถานศึกษากำหนดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอย่างหลากหลาย					
2.5 สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครูและผู้เรียนมีการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน					
2.6 สถานศึกษาส่งเสริมให้ครูมีการสร้างกิจกรรมที่สอดคล้องกับความถนัดและความสนใจของผู้เรียน					
2.7 สถานศึกษาส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ค้นคว้าเพิ่มเติมในสิ่งที่สนใจด้วยตนเอง					
2.8 สถานศึกษาส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการได้จากสิ่งที่เรียนไปใช้ในชีวิตประจำวัน					
3. การบริหารหลักสูตร					
3.1 สถานศึกษาจัดโครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียน					
3.2 สถานศึกษาจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่ส่งเสริมและตอบสนองความต้องการ ความถนัด ความสนใจ และเน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน					
3.3 สถานศึกษาสนับสนุนให้ครูมีสื่อการเรียนรู้ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา					
3.4 สถานศึกษาสนับสนุนครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นและครูสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันได้					

การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม	ระดับการปฏิบัติ				
	5	4	3	2	1
3.5 สถานศึกษาส่งเสริมครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียนแต่ละคนได้พัฒนาตนเอง					
3.6 สถานศึกษาส่งเสริมครูให้มีกระบวนการช่วยเหลือ ให้คำแนะนำและมีกระบวนการแก้ปัญหาาร่วมกัน					
3.7 สถานศึกษาส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนยอมรับในข้อดี ข้อเสียของตนเอง					
3.8 สถานศึกษาสนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการทำงานร่วมกับผู้อื่น					
3.9 สถานศึกษาสนับสนุนครูจัดแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาให้หลากหลายเหมาะสมกับสภาพของสถานศึกษาและชุมชน					
3.10 สถานศึกษาส่งเสริมให้ครูวัดและประเมินผลตามสภาพจริงที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ที่เน้นการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม					
3.11 สถานศึกษาดำเนินการนิเทศ กำกับติดตามการใช้หลักสูตรสถานศึกษาร่วมกัน					
4. การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร					
4.1 สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตรร่วมกัน					
4.2 สถานศึกษากำหนดเกณฑ์และสร้างเครื่องมือการประเมินผล					
4.3 สถานศึกษามีการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาประเมินผลหลักสูตร					
4.4 สถานศึกษามีการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อใช้ในการปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา					
4.5 คณะกรรมการประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนตามเป้าหมายการเรียนรู้แบบการทำงานร่วมกัน					
4.6 คณะกรรมการประเมินการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม					
4.7 สถานศึกษานำผลการประเมินการบริหารหลักสูตรสถานศึกษามาใช้ในการปรับปรุงวางแผนจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในปีการศึกษาต่อไป					

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Graduate School ARU.

ภาคผนวก ง
ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ

ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ
แบบสอบถาม สภาพการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2

ข้อ	การพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ					ค่าIOC	แปลค่าIOC	แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
1. ด้านการเตรียมการและการวางแผนหลักสูตร								
1.1 สถานศึกษาดำเนินการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
1.2 สถานศึกษามีการวิเคราะห์สภาพปัญหาจุดเน้น ตามความต้องการของชุมชนและสถานศึกษาที่สอดคล้องกับนโยบายและเป้าหมายหลักสูตร	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
1.3 สถานศึกษามีการวิเคราะห์ความต้องการ ตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียนให้สอดคล้องกับหลักสูตร	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
1.4 สถานศึกษาดำเนินการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
1.5 สถานศึกษาดำเนินการประชุมผู้บริหาร ครูผู้ปกครอง และนักเรียนในการเตรียมการและการวางแผนเกี่ยวกับหลักสูตร	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
1.6 สถานศึกษาดำเนินการอบรมให้ครูมีความรู้ความเข้าใจ และตระหนักถึงหลักสูตรที่เน้นการมีส่วนร่วม	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
1.7 สถานศึกษามีการจัดทำแผนสำรวจแหล่งเรียนรู้สำหรับผู้เรียน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง

ข้อ	การพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ					ค่า IOC	แปลค่า IOC	แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
2. ด้านการดำเนินงานหลักสูตร								
2.1 สถานศึกษาร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ความต้องการของชุมชน และความต้องการของผู้เรียน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
2.2 สถานศึกษาร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์และเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
2.3 สถานศึกษามีการกำหนดสาระรายปีร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
2.4 สถานศึกษากำหนดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอย่างหลากหลาย	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
2.5 สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครูและนักเรียนมีการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
2.6 สถานศึกษาส่งเสริมให้ครูมีการสร้างกิจกรรมที่สอดคล้องกับความถนัดและความสนใจของผู้เรียน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
2.7 สถานศึกษาส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ค้นคว้าเพิ่มเติมในสิ่งที่สนใจด้วยตนเอง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
2.8 สถานศึกษาส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการได้จากสิ่งที่เรียนไปใช้ในชีวิตประจำวัน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
3. ด้านการบริหารหลักสูตร								
3.1 สถานศึกษาจัดโครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง

ข้อ	การพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ					ค่า IOC	แปลค่า IOC	แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
3.2 สถานศึกษาจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่ส่งเสริมและตอบสนองความต้องการ ความถนัด ความสนใจ และเน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
3.3 สถานศึกษาสับสนุนให้ครูมีสื่อการเรียนรู้ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
3.4 สถานศึกษาสับสนุนครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นและครูสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันได้	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
3.5 สถานศึกษาส่งเสริมครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียนแต่ละคนได้พัฒนาตนเอง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
3.6 สถานศึกษาส่งเสริมครูให้มีกระบวนการช่วยเหลือ ให้คำแนะนำและมีกระบวนการแก้ปัญหาาร่วมกัน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
3.7 สถานศึกษาส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนยอมรับในข้อดี ข้อเสียของตนเอง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
3.8 สถานศึกษาสสนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการทำงานร่วมกับผู้อื่น	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
3.9 สถานศึกษาสสนับสนุนครูจัดแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาให้หลากหลายเหมาะสมกับสภาพของสถานศึกษาและชุมชน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
3.10 สถานศึกษาส่งเสริมให้ครูวัดและประเมินผลตามสภาพจริงที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ที่เน้นการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง

ข้อ	การพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ					ค่า IOC	แปลค่า IOC	แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
3.11 สถานศึกษาดำเนินการนิเทศ กำกับติดตามการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ร่วมกัน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
4. ด้านการประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร								
4.1 สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการ ประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตรร่วมกัน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
4.2 สถานศึกษากำหนดเกณฑ์และ สร้างเครื่องมือการประเมินผล	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
4.3 สถานศึกษามีการเก็บรวบรวม ข้อมูลเพื่อนำมาประเมินผลหลักสูตร	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
4.4 สถานศึกษามีการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อใช้ในการปรับปรุงหลักสูตร สถานศึกษา	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
4.5 คณะกรรมการประเมินผลสัมฤทธิ์ ของผู้เรียนตามเป้าหมายการเรียนรู้แบบ การทำงานร่วมกัน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
4.6 คณะกรรมการประเมินการบริหาร หลักสูตรสถานศึกษาเพื่อการเรียนรู้แบบ มีส่วนร่วม	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง
4.7 สถานศึกษานำผลการประเมินการ บริหารหลักสูตรสถานศึกษามาใช้ในการ ปรับปรุงวางแผนจัดทำหลักสูตร สถานศึกษาในปีการศึกษาต่อไป	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	สอดคล้อง

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อและนามสกุล	นางสาวกัญญารัตน์ ธารีรักษ์
วัน เดือน ปีเกิด	25 กันยายน พ.ศ. 2535
สถานที่เกิด	อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	ครูโรงเรียนบางบัวทอง
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนบางบัวทอง อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2554	มัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนจอมสุรางค์อุปถัมภ์ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
พ.ศ. 2559	ครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
พ.ศ. 2566	ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา